

Kasvatusyhteistyötä verkon välityksellä -Opas etävanhempainillan järjestämiseen

Heli Ketonen

2021 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

Kasvatusyhteistyötä verkon välityksellä -Opas etävanhempainillan järjestämiseen

Heli Ketonen
Sosionomi (AMK)
Opinnäytetyö
Toukokuu, 2021

Heli Ketonen

Kasvatusyhteistyötä verkon välityksellä - Opas etävanhempainillan järjestämiseen

Vuosi 2021

Sivumäärä 49

Huoltajien kanssa tehtävää yhteistyötä määritellään varhaiskasvatuslaissa. Opinnäytetyön tarkoituksena oli kehittää huoltajien kanssa tehtävää yhteistyötä aikana, jolloin rajoitettiin kohtauksia koronapandemian takia. Opinnäytetyön tavoitteena oli luoda työelämäkumppanille uusi toimintamalli vanhempainillasta, joka järjestettiin verkon välityksellä. Uuteen toimintamalliin tuotettiin opas, jolla helpotettiin etävanhempainillan toteutusta ja osallistumista. Etävanhempainilloista pystytään tekemään vuorovaikutteisia tapaamisia, niissä tehdään kasvatusyhteistyötä ja huoltajien osallisuus toteutuu. Opinnäytetyö aloitettiin Etelä-Suomessa sijaitsevan työelämäkumppanin tarpeesta.

Opinnäytetyö toteutettiin tutkimuksellisenä kehittämistyönä ja siihen käytettiin konstruktivistista tutkimusta. Tähän päädyttiin, koska luotiin uutta toimintamallia työelämäkumppanille ja kehittämistyön lopputuloksena tuotettiin opas. Konstruktivisessa tutkimuksessa yhdistettiin teoria- ja käytännöntietoa. Menetelminä käytettiin haastattelua ja työpajatyöskentelyä, jonka jälkeen opas kokeiltiin oikeissa etävanhempainilloissa. Kokeiluissa havainnointiin oppaan toimivuutta ja huoltajille ja henkilöstölle tehtiin sähköinen palautekysely, jonka jälkeen opas viimeisteltiin. Opas sisältää näytöllä puhetta ja osallistumista tukevan PowerPoint-diasarjan eri ryhmille, ohjeet henkilöstölle vanhempainillan järjestämiseen sekä huoltajille osallistumisohteet. Opasta voidaan levittää organisaation muihin yksiköihin ja ohjeita voidaan käyttää muihin etätapaamisiin.

Palautekyselyn perusteella sekä henkilöstön että huoltajien mielestä etätoteutuksista pidettiin. Molemmissa vastaajaryhmissä toivottiin vanhempainiltojen järjestämistä tulevaisuudessa eniten hybridimallilla toteutettuna, jossa osallistuminen onnistuu sekä etäyhteydellä että päiväkodissa paikan päällä.

Asiasanat: varhaiskasvatus, kasvatusyhteistyö, huoltajien osallisuus, vanhempainilta

Heli Ketonen

Parenting partnership via the internet- A guide to organizing parents' evening remotely

Year

2021

Pages

49

Parenting partnership is defined by the Act on Early Childhood Education and Care. The purpose of this thesis was to develop parenting partnership during the times when meetings are restricted because of the Covid-19-pandemic. As a result of this thesis, a new operating model of a parents' evening organized via the internet was created. A guide was produced for the new operating model to make the implementation of and attendance in the parents' evening easier. Remote parents' evenings can be made into interactive meetings where parenting partnership and participation of a guardians is carried out. This thesis originated from the need of a partner organization in Southern Finland.

The thesis was implemented as a research development work through the means of constructive survey. The approach was chosen because a new operating model was developed for a partner organization and, as a result of the development work, a guide was created. Theory and practice were combined in the constructive study. Interviews and workshops were used as methods, and after this the guide was tested in real remote parents' evenings. In the tests the functionality of the guide was observed, and the guardians and personnel were given an electronic survey, based on the feedback the guide was finished. The guide contains a PowerPoint-slideshow for different groups to support discussion and participating, instructions for personnel on how to organize a parents' evening and instructions for guardians on how to participate. The guide can be distributed to other units of the organization and instructions can be used for other remote meetings.

According to the survey, both the personnel and the guardians liked the remote meetings. In both groups they hoped to have parents' evenings in the future as a hybrid version, where you can participate both remotely and locally at the day-care centre.

Keywords: early childhood education, parenting partnership, participation of guardians, parents' evening

Sisällys

1	Johdanto.....	6
2	Tavoitteet	7
3	Kasvatusyhteistyö	8
3.1	Vuorovaikutus kasvatusyhteistyössä	9
3.2	Kasvatusyhteistyön muotoja	10
3.3	Kasvatusyhteistyöhön kohdennettu työaika	12
3.4	Kasvatusyhteistyön kehittäminen lyhyellä ja pitkällä aikavälillä.....	13
4	Huoltajien osallisuus.....	14
4.1	Asiakkaan osallisuus palvelujen kehittämisessä	15
4.2	Huoltajien osallisuus varhaiskasvatuksessa	15
4.3	Huoltajien osallisuuden toteutuminen	17
5	Etäkokous.....	18
5.1	Etäkokouksen järjestäminen	18
5.2	Etäkokouksen SWOT-analyysi.....	18
5.2.1	Vahvuudet ja mahdollisuudet.....	19
5.2.2	Heikkoudet ja uhat	20
6	Tutkimuksellisen kehittämistyön toteuttaminen	21
6.1	Haastattelu.....	22
6.2	Työpajatyöskentely	23
6.3	Oppaan tekeminen	25
6.4	Uuden toimintamallin kokeilu	28
6.4.1	Havainnointi.....	29
6.4.2	Sähköinen palautekysely.....	30
6.5	Valmiin oppaan kuvaus	32
7	Arviointi	32
7.1	Uuden toimintamallin ja oppaan arviointi	33
7.2	Opinnäytetyön prosessin ja raportin arviointi.....	34
8	Eettisyys	35
9	Luotettavuus	36
10	Pohdinta	36
	Lähteet.....	38
	Kuviot	43
	Taulukot	43
	Liitteet	44

1 Johdanto

Opinnäytetyön tarkoituksena on kehittää huoltajien kanssa tehtävää yhteistyötä aikana, jolloin rajoitetaan kohtaamisia koronapandemian takia. Opinnäytetyön tavoitteena on luoda työelämäkumppanille uusi toimintamalli vanhempainillasta, joka järjestetään verkon välityksellä. Uuteen toimintamalliin tuotetaan opas, jolla helpotetaan etävanhempainillan toteutusta ja osallistumista. Työelämäkumppanina toimii Etelä-Suomessa sijaitseva kaupungin päiväkoti. Opinnäytetyö tuottaa varhaiskasvatuksen opettajan pätevyden.

COVID-19-viruksen aiheuttama koronapandemia vaikuttaa maailmanlaajuisesti. Pandemiaa seuraavat erilaiset koronarajoitukset ja -ohjeet, joilla vaikutetaan myös varhaiskasvatuksen arkeen. Varhaiskasvatuksessa eri lapsiryhmien ulkoilua porrastetaan, ryhmissä toimitaan omissa tiloissaan ja henkilöstöä siirretään mahdollisimman vähän ryhmien välillä. Paikallistasolla sovitaan tarkemmista käytännöistä, joiden mukaan perheiden kanssa toimitaan. Yleisemmin pidetään turvaväli huoltajiin ja tarpeen mukaan käytetään kasvomaskia. Lapsi luovutetaan henkilöstölle ajallisesti mahdollisimman lyhyellä kontaktilla ja joissain toimipaikoissa huoltajat eivät kulje sisälle. Koronarajoituksilla estetään vanhempien kokoontumiset ja vanhempainiltojen pitäminen toimipaikassa. (Opetushallitus 2021; Työterveyslaitos 2021.)

Varhaiskasvatuslaki (540/2018) velvoittaa huoltajien kanssa yhteistyöhön lapsen parhaaksi. Samoin huoltajien osallisuus säädellään samassa laissa. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2018) ja esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet (2014) toimivat määräävinä asiakirjoina, joita palveluntuottajan on noudatettava. Niissä määritellään varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen tavoitteita, sisältöjä sekä yhteistyötä. Paikalliset varhaiskasvatus- ja esiopetussuunnitelmat täydentävät valtakunnallisia suunnitelmia ja niissä kerrotaan konkreettiset keinot tavoitteiden, sisältöjen ja yhteistyön toteutumiseen.

Kasvatusyhteistyön yhtenä toimintamuotona järjestetään vanhempainiltoja ja niissä käsitellään ajankohtaisia aiheita, keskustellaan, sekä niissä huomioidaan huoltajien osallisuus. Vanhempainilloissa pystytään verkostoitumaan huoltajien kesken ja niissä tarjotaan yhteisöllisyyden kokemuksia. Koska koronarajoitusten takia ei pystytä kokoontumaan vanhempainiltaa varten samaan fyysiseen tilaan, voidaan vanhempainilta toteuttaa etänä verkon välityksellä. Etäkokouksessa kokoonnutaan verkon välityksellä ja osallistujat sijaitsevat fyysisesti eri paikoissa, esimerkiksi omassa kodissa tai jopa eri maissa. Yhteys toisiinsa osallistujiin voidaan toteuttaa pelkällä äänyhteydellä tai ääni- ja kuvayhteydellä. Etäkokouksissa keskustellaan, jaetaan esityksiä ja viestitellään osallistujien kesken. (Sanastokeskus TSK 2007.)

2 Tavoitteet

Opinnäytetyön tarkoituksena on kehittää huoltajien kanssa tehtävää yhteistyötä aikana, jolloin rajoitetaan kohtaamisia koronapandemian takia. Opinnäytetyön tavoitteena on luoda työelämäkumppanille uusi toimintamalli vanhempainillasta, joka järjestetään verkon välityksellä. Uuteen toimintamalliin tuotetaan opas, jolla helpotetaan etävanhempainillan toteutusta ja osallistumista. Opas sisältää näytöllä puhetta ja osallistumista tukevan PowerPoint-diasarjan ryhmille, ohjeet henkilöstölle vanhempainillan järjestämiseen sekä huoltajille osallistumisohjeet. Opiskelijan oman oppimisprosessin tavoitteena on ymmärtää huoltajien osallisuuden mahdollisuudet varhaiskasvatuksessa. Opinnäytetyö tuottaa varhaiskasvatuksen opettajan pätevyyden. Opinnäytetyössä kehitetään työelämää tutkimuksellisella kehittämistyöllä.

Opinnäytetyön aiheesta kehittäminen aloitettiin Etelä-Suomessa sijaitsevan kaupungin varhaiskasvatuspalvelujen toiveesta. Koronarajoituksilla rajoitetaan kokoontumisia, mutta vanhempainillalle nähdään tarve. Varhaiskasvatuksen opettajalle kuuluu vanhempainillan suunnittelu ja toteutus, mutta etävanhempainillan suunnittelu ja toteutus on uutta työelämäkumppanille. Työelämäkumppaniksi valittiin kaupungin varhaiskasvatuksesta yksi päiväkotitoimi, jolloin yhteydenpito ja yhteistyö on helpommin hallittavissa ja kehittämistyöllä vastataan täysin ryhmien tarpeisiin.

Opinnäytetyön työelämäkumppanina on Etelä-Suomessa sijaitseva kaupungin päiväkotitoimi, jossa on yhteensä lähes sata varhaiskasvatus- tai esiopetuspaikkaa. Lapset ovat iältään 1-6-vuotiaita. Ryhmiä on viisi, joista kaksi on esiopetusryhmiä. Osa esiopetusikäisistä on lisäksi varhaiskasvatuksen piirissä. Ryhmät A, B, C ja D sijaitsevat päiväkodin rakennuksessa. Ryhmä E sijaitsee viereisen koulun tiloissa ja on hallinnollisesti päiväkodin alaisuudessa. Ryhmä E toimii esiopetusajan kello 9-13 kahdessa pienryhmässä ja muun ajan he toimivat yhdessä. (Taulukko 1.)

	<u>Ryhmä A</u>	<u>Ryhmä B</u>	<u>Ryhmä C</u>	<u>Ryhmä D</u>	<u>Ryhmä E</u>
<u>Lasten ikä</u>	alle 3 v.	3-5 v.	3-5 v.	Esiopetus	Esiopetus
<u>Ryhmäkoko</u>	14	21	21	21	10+11
<u>Lisätietoa</u>				Lisäksi varhaiskasvatusta	Lisäksi varhaiskasvatusta

Taulukko 1: Työelämäkumppanin varhaiskasvatusryhmät

Työelämäkumppani on yleensä syksyisin järjestänyt vanhempainillan päiväkodissa jokaiselle lapsiryhmälle erikseen. Koronapandemian takia vanhempainiltoja ei ole pidetty kuluvana lukuvuonna olleenkaan. Etävanhempainillan järjestäminen on mahdollista rajoituksista huolimatta ja se voidaan toteuttaa, vaikka koronarajoituksia poistuisi. Osallistuminen onnistuu esimerkiksi työmatkalta tai ulkomailta asti. Perheiden ei tarvitse järjestää lastenhoitoa etävanhempainillan ajaksi. Eri osoitteissa asuvat huoltajat saadaan saman yhteisen asian äärelle yhtä aikaa. Etävanhempaa pystytään sitomaan lapsen arkeen enemmän, vaikka huoltaja asuu eri paikkakunnalla. Etätyömuodon lisääntyminen tulee muuttamaan ihmisten vapaa-aikaa ja osallistuminen halutaan helpoksi omasta kodista käsin tutussa verkkoympäristössä. Työelämäkumppanin organisaatiossa käytetään etäkokouksiin Teams-sovellusta, josta käyttökokemuksia on osallistumisista alan täydennyskoulutuswebinaareihin sekä organisaation työntekijöiden välisistä etäkokouksista.

Varhaiskasvatustalaki (540/2018) säätelee varhaiskasvatuksen toteuttamista.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2018) ja esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet (2014) toimivat määräävinä asiakirjoina, joita palveluntuottajan on noudatettava. Niissä määritellään varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen tavoitteita, sisältöjä sekä yhteistyötä. Paikalliset varhaiskasvatus- ja esiopetussuunnitelmat täydentävät valtakunnallisia suunnitelmia ja ovat velvoittavia asiakirjoja. Niissä kerrotaan konkreettiset keinot tavoitteiden, sisältöjen ja yhteistyön toteutumiseen. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 8; Varhaiskasvatustalaki 540/2018, 1 §, 21-22 §; Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 7-8.)

Aiheen ajankohtaisuuden takia etävanhempainilloista ei ole tehty tutkimuksia. THL:n julkaisussa tutkittiin lasten, nuorten ja perheiden peruspalveluita koronakeväänä 2020. Tuloksissa käytiin läpi koronapandemian aiheuttamia muutoksia. Varhaiskasvatuspalveluissa henkilöstöä siirrettiin muihin tehtäviin ja yksiköitä yhdistettiin. Perheiden kohtaaminen vähentyi ja tuen tarvetta ei välttämättä huomattu riittävästi. Toisaalta erityisesti varhaiskasvatuksessa otettiin yhteyttä koteihin etäyhteyksillä, ja hyödynnettiin etäopetusta ja -ohjausta. Kokonaisuudessaan palvelujen käytössä otettiin digiloikka. (Hietanen-Peltola, Vaara, Hakulinen & Hastrup 2020, 27, 35, 40.)

3 Kasvatussyhteistyö

Varhaiskasvatustalain (540/2018) 3 §:n mukaan varhaiskasvatuksen yhtenä tavoitteena on ”toimia yhdessä lapsen sekä lapsen vanhemman tai muun huoltajan kanssa lapsen tasapainoisen kehityksen ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin parhaaksi sekä tukea lapsen vanhempaa tai muuta huoltajaa kasvatustyössä”. Etävanhempainillan toteuttaminen on yksi osa-alue kasvatussyhteistyön eri muodoista ja sillä pystytään tukemaan huoltajien

kasvatustyötä. Varhaiskasvatuksen opettajan ammattieettisissä ohjeissa (2020, 10) ohjeistetaan, että varhaiskasvatuksen opettaja tukee lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista sekä kasvatusyhteistyö on tärkeä osa-alue varhaiskasvatuksessa, jossa erityisesti tuetaan lapsen ja hänen huoltajansa välisen suhteen myönteistä kehitystä.

Varhaiskasvatus, esiopetus ja perusopetus luodaan kokonaisuudeksi, joiden siirtymävaiheissa tehdään erityisesti kasvatusyhteistyötä huoltajien kanssa. Siirtymävaiheiksi määritellään varhaiskasvatuksen aloittaminen, ryhmävaihdot tai varhaiskasvatuspaikan tai toimintamuodon muuttuminen, esiopetukseen siirtyminen ja esiopetuksesta kouluun siirtyminen. Siirtymävaiheissa tavoitellaan sujuvaa ja joustavaa siirtymää lapsen edun mukaisesti, jossa myös tieto siirretään säännöksiin mukaan. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 25-26; Varhaiskasvatuksen perusteet 2018, 19-20.) Siirtymät ovat lapselle ja hänen huoltajillensa merkityksellisiä ja siinä tarvitaan hyvää suunnittelua ja huoltajien osallistumista (Karikoski & Tiilikka 2020, osa 6).

Hyvä kasvatusyhteistyö helpottaa lisäksi päivittäisiä siirtymiä kodin ja varhaiskasvatuspaikan välillä (Rutanen & Laaksonen 2020, 369). Onnistuneella kasvatusyhteistyöllä lisätään henkilöstön hyvinvointia ja onnistumisen kokemuksilla edistetään työhön tyytyväisyyttä. Positiivisen palautteen saaminen huoltajilta ja lapsen kehityksestä iloitsemisella kasvatetaan ammatillisuutta. (Rantala & Uotinen 2019, luku 5.)

3.1 Vuorovaikutus kasvatusyhteistyössä

Henkilöstöltä edellytetään aloitteellisuutta ja vuorovaikutustaitoja henkilökohtaiseen kohtaamiseen. Hyvä kasvatusyhteistyö rakentuu avoimella ja kunnioittavalla suhtautumisella. (Esiopetussuunnitelman perusteet 2014, 15, 25; Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 34.) Varhaiskasvatuksen opettajan ammattieettisissä ohjeissa (2020, 6) korostetaan vuorovaikutuksen olevan työn keskeinen osa-alue. Varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa toimitaan yhteistyössä lapsen huoltajien kanssa ja heidät kohdataan tasavertaisesti. Yhteisessä kasvatustehtävässä huomioidaan lapsen yksilöllinen kehitys ja tarpeet, sekä perheiden tarpeet ja moninaisuus. Luottamuksen rakentamisella ja vuorovaikutuksella kootaan kasvatusyhteistyön perustaa. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 25; Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 19.)

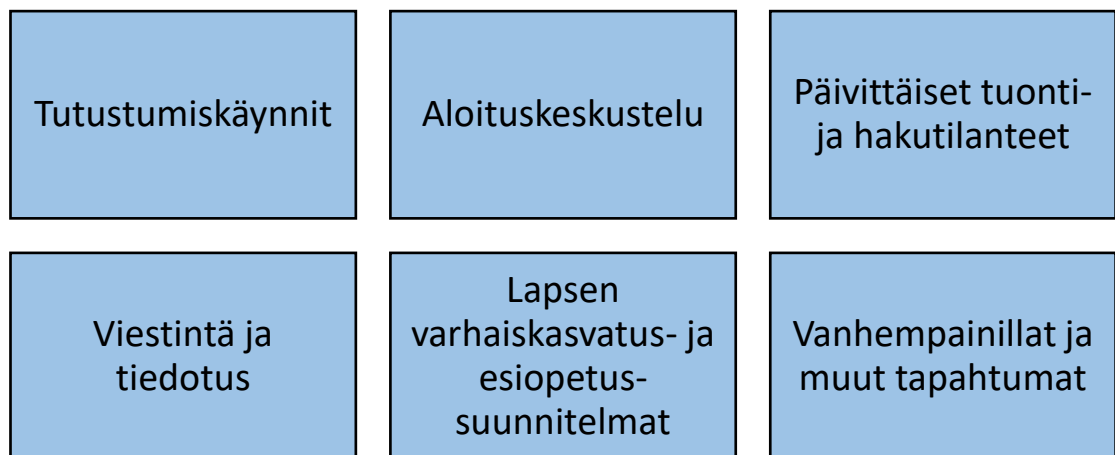
Kun kasvatusyhteistyön perusta eli luottamus ja vuorovaikutus ovat kunnossa, kasvatusyhteistyöllä on laajenemismahdollisuudet. Kasvatusyhteistyö aloitetaan lapsen tarpeista ja lapsen edun toteutumisesta. Lapsen elämäntilanne kohdataan ja jaetaan avoimessa vuorovaikutuksessa henkilöstön ja huoltajan kesken. (Heinonen ym. 2016, 226.) Luottamuksella ja avoimuudella saadaan aikaan myönteisyyttä. Huoltajia arvostetaan lapsensa asiantuntijoina ja tasa-arvoisella yhteistyöllä lisätään myönteisyyttä. Luottamus ei synny yhdessä hetkessä, vaan siihen vaaditaan aikaa. Tärkeänä pidetään, että vaikeiden

asioiden käsittelyssä pyritään luomaan uskoa ja toiveikkuutta. (Rantala & Uotinen 2019, luku 5.) Myönteisellä vuorovaikutuksella ja viestinnällä rakennettu luottamus helpottaa vaikeista asioista puhumista ja mahdollisiin ongelmiin löydetään paremmin yhteinen näkemys. (Anttila 2019, 67.)

Lapsen tutustuessa varhaiskasvatukseen ja aloittaessa sitä, suositellaan yhden henkilöstön jäsenen ottavan enemmän vastuuta uudesta lapsesta ja vähitellen lisätään lapsen kontakteja muihin ryhmän henkilöstön jäseniin. Lasta koskeva tieto jaetaan henkilöstön kesken. Henkilöstöstä otetaan aktiivisesti yhteyttä uuteen huoltajaan ja huoltaja tutustuu koko henkilöstöön. Lapsen ja henkilöstön välisen vuorovaikutuksen seuraaminen tukee huoltajan luottamuksen syntymistä ja samanaikaisesti henkilöstön ja huoltajien välinen luottamus siirtyy lapseen. (Karikoski & Tiilikka 2020, osa 6.)

3.2 Kasvatusyhteistyön muotoja

Kasvatusyhteistyö muodostetaan erilaisista vuorovaikutuksellisista kohtaamisista, joilla on erilaisia tehtäviä ja toteutusmuotoja (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 34). Näitä kasvatusyhteistyön toteutusmuotoja ovat yleisemmin (Kuvio 1):

Kuvio 1: Kasvatusyhteistyön eri muotoja

Varhaiskasvatuksen polku aloitetaan yleensä tutustumiskäynnillä varhaiskasvatustyksikköön. Tutustumiskäynneillä huoltajat usein havainnoivat yksikön ja henkilöstön toimintaa ja arvioivat mielessään kuinka oma lapsi uskalletaan jättää ammattilaisten käsiin. Useammin toistuvilla tai kestoiltaan pidemmällä tutustumiskäynneillä suhde ja luottamus rakennetaan nopeammin henkilöstön ja huoltajien välille, kuin lyhyillä tai yksittäisellä käyntikerralla. (Rutanen & Laaksonen 2020, 358.)

Tutustumiskäynnin yhteydessä tai ensimmäisinä hoitopäivinä pidetään yleensä aloituskeskustelu. Keskustelussa huoltajille annetaan mahdollisuus kertoa henkilöstölle tärkeitä asioita lapsesta. Keskustelulle ja kysymyksille varataan riittävästi aikaa. Tällä tavoin tutustutaan lapseen ja perheeseen paremmin. Yhdessä tutustumiskäyntien kanssa aloituskeskustelussa aloitetaan rakentamaan luottamusta ja vuorovaikutusta. (Heinonen ym. 2016, 226.) Aloituskeskustelussa arvostetaan kuulluksi tulemistä ja perheiden ja lasten erilaisten tarpeiden joustavaa huomioimista ja niiden sopimuksista kiinni pitämistä (Rusanen & Laaksonen 2020, 358-359).

Lapsen tuonti- ja hakutilanteissa huoltajat kohdataan päivittäin ja ne ovat merkitykseltään tärkeitä hetkiä. Positiivisilla viesteillä tuetaan lapsen kasvua ja kehitystä. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 34.) Esiopetuksessa olevista lapsista osalla on tietyin edellytyksin oikeus maksuttomaan kuljetukseen kotoa esiopetuspaikkaan ja takaisin kotiin matkan pituuden takia (Heinonen 2016, 222). Tällöin päivittäinen kohtaamien huoltajan kanssa korvataan muilla viestintätavoilla.

Viestintää ja tiedottamista voidaan tarvittaessa toteuttaa ilman kohtaamisia. Viestejä voidaan lähettää tekstiviestillä, paperitiedotteilla, ilmoitustaululla ja reissuvihkojen avulla. Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteissa (2014, 25) ja Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2018, 34) mainitaan, että kasvatusyhteistyössä hyödynnettäisiin tieto- ja viestintäteknologiaa. Tähän tarkoitukseen kehitettiin erilaisia sähköisiä sovelluksia, kuten Daisy tai TietoEdu. Näitä käytetään hoitoaikojen ilmoittamiseen, viestien lähetykseen, sähköisiin kyselyihin ja joissain kunnissa käytetään sähköistä kasvun kansiota. Osassa kunnissa hyödynnetään blogia tai sosiaalista mediaa tiedon jakamiseen. Repo ym. (2019, 71) tutkivat varhaiskasvatuksen suunnitelmien toteutumista ja tutkimustuloksissa tuodaan esille, että yhtenä osana varhaiskasvatuksen laatua heikentää henkilöstön tieto- ja viestintäteknologian heikohko osaaminen.

Lapselle laaditaan lapsen varhaiskasvatussuunnitelma tai lapsen esiopetussuunnitelma. Suunnitelmat tehdään yhteistyössä henkilöstön ja huoltajan välillä. Päiväkodissa suunnitelma laaditaan varhaiskasvatuksen opettajan kanssa. Suunnitelmaan kirjataan tavoitteet sekä toimenpiteet niiden saavuttamiseksi. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 25; Varhaiskasvatustilaki 540/2018, 23 §.) Samoin siinä tunnistetaan lapsen vahvuudet, kiinnostuksen kohteet ja tarpeet. Laadinnassa huomioidaan henkilöstön ja huoltajien näkemykset, sekä lasten toiveet ja mielipiteet selvitetään ikätasoisesti suunnitelmaa varten. Tarvittaessa sovitaan mahdollisista tuen tarpeista. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman tai lapsen esiopetussuunnitelman laadintaan osallistuu tarpeen mukaan asiantuntija. Suunnitelma arvioidaan ja päivitetään vähintään kerran vuodessa. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 9-11.) Lapsen tuen tarpeen aikana hyvällä kasvatusyhteistyöllä on iso rooli ja huoltajien kanssa keskustellaan, heille annetaan tietoa ja heitä pyritään sitouttamaan lapsen

tavoitteiden saavuttamiseen. Monialaisella yhteistyöllä muodostetaan tarpeellinen ja järkevä kokonaisuus lapsen tuen järjestämiseen. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 45; Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 55-56.)

Kasvatusyhteistyötä on vanhempainillat ja erilaiset tapahtumat, kuten koko perheen pihatapahtumat, juhlat tai avoimet ovet. Näissä huoltajille tarjotaan mahdollisuus verkostoitua toisten huoltajien kanssa. Tilanteissa ollaan paremmin vuorovaikutuksessa muiden huoltajien kanssa verrattuna lasten tuonti- ja hakutilanteisiin. Yhteisellä toiminnalla ja yhteisillä mielenkiinnon kohteilla eli lapsilla vahvistetaan yhteisöllisyyttä. Paikallisissa varhaiskasvatussuunnitelmissa kuvataan tarkemmin kasvatusyhteistyön tavoitteet ja käytännöt. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 34-35.) Erilaisissa tapahtumissa voidaan jakaa tietoa huoltajille ja heidän kanssaan pystytään keskustelemaan yksilöllisesti tai yhteisöllisesti. Vanhempainiltojen aiheeksi suositellaan ajankohtaisia ja tärkeitä teemoja ja niissä käsitellään aiheita yhdessä huoltajien kanssa. Pelkän tiedon jakamiseen on muita keinoja. (Suomen Vanhempainliitto 2021.)

3.3 Kasvatusyhteistyöhön kohdennettu työaika

Kasvatusyhteistyön eri muodoista osa on lapsiryhmän kanssa tehtävää aikaa, kuten tuonti- ja hakutilanteet tai varhaiskasvatukseen tutustuminen. Loput kasvatusyhteistyön eri muodoista ovat joko sak-aikaa tai lapsiryhmän ulkopuolisiin tehtäviin varattua aikaa. Sak-aika on lyhenne sanoista suunnittelu, arviointi ja kehittäminen. Päteville varhaiskasvatuksen opettajille, varhaiskasvatuksen erityisopettajille sekä päiväkodin johtajille sisältyy työaikaan sak-aika. Se on lapsiryhmän ulkopuolista aikaa, joka merkitään työvuoroluetteloon. Sak-aika on 13 % viikkotyöajasta, eli noin 5 tuntia viikossa. Sitä käytetään suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen, sekä varhaiskasvatussuunnitelman ja esiopetussuunnitelman laatimiseen. (KVTES liite 5 2020, 4 §.) Suunnitelma, arviointi ja kehittäminen kohdistuu ryhmän toimintaan ja oppimisympäristöön. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman tai lapsen esiopetussuunnitelman laatiminen, sekä niiden arviointi ja sen pohjalta kehittäminen kuin myös vanhempien tapaamisiin valmistautuminen lasketaan sak-aikaan. Sak-aikaan kuuluu itsensä ja työyhteisön arviointi ja kehittäminen. (OAJ 2019b, 4.)

Sak-ajan lisäksi työntekijälle varataan aikaa lasten vanhempien tapaamiseen, moniammatilliseen ja asiantuntijayhteistyöhön (KVTES liite 5, 2020, 4 §). Moniammatillinen työ on tiimi- ja henkilöstöpalavereja, ja asiantuntijayhteistyöhön sisältyy eri toimijoiden kanssa tehtävä yhteistyö. Vanhempien tapaamisiin kuuluu lapsen varhaiskasvatus- ja esiopetussuunnitelman keskustelut, vanhempainillat, juhlat tai muut tapahtumat. Näihin sak-ajan ulkopuolisiin tehtäviin tulee työntekijälle varata riittävästi aikaa. (OAJ 2019b, 4-5.) Tätä aikaa ei ole tarkemmin määritelty minuutteina tai prosentteina.

Sak-ajan toteutumista tutkittiin OAJ:n (2019a, 4) selvityksessä ja siinä todettiin, että kunnallisessa varhaiskasvatuksessa varhaiskasvatuksen opettaja käyttää sak-aikaa 4 tuntia ja 10 minuuttia viikossa. Saman selvityksen mukaan huoltajien tapaamiseen käytettiin 45 minuuttia viikossa. Kokonaistyöajasta molempien ajankäyttö on noin 16 % viikossa. Kunnallisista varhaiskasvatuksen opettajista 60 % koki, että heillä oli riittävästi sak-aikaa sekä aikaa lapsiryhmän ulkopuolisiin tehtäviin. Selvitys tehtiin helmikuussa 2019 yhden viikon tarkastelujaksolla, joten syksyn tai kevään kiireessä sak-ajan määrä saattaisi olla eri. (OAJ 2019a, 5, 13-14.)

3.4 Kasvatusyhteistyön kehittäminen lyhyellä ja pitkällä aikavälillä

Kasvatusyhteistyön kehittämistarpeita kartoitettiin Rutasen & Laaksosen (2020) haastattelututkimuksessa ja siinä ehdotettiin, että varhaiskasvatuksessa voitaisiin järjestää enemmän avoimia tilaisuuksia, jolloin huoltajat tutustuisivat ja osallistuisivat arkeen paremmin. Nämä avoimet tilaisuudet pidettäisiin tutustumiskäyntien lisäksi. Tällöin varhaiskasvatuksen arki tulisi läpinäkyväksi ja se tukisi luottamusta. (Rutanen & Laaksonen 2020, 368-369.)

Huoltajat toivoivat, että sähköiseen asiointiin varhaiskasvatuksessa olisi yksi monipuolinen alusta, jonka alle saataisiin kaikki tarpeellinen tieto. Palautteenantokanavaa ehdotettiin toteutettavan sähköisesti ja kaikkien linkkien pitäisi olla helposti löydettävissä. Samoin huoltajat toivoivat vanhempainiltoihin etäyhteydellä osallistumismahdollisuutta. (Eskelinen 2020, 48-50.)

Päiväkodin henkilöstön rakennemuutos tulee voimaan 1.1.2030 ja silloin ryhmän henkilöstöllä ”vähintään kahdella kolmasosalla tulee olla varhaiskasvatuksen opettajan tai sosionomin kelpoisuus, josta vähintään puolella varhaiskasvatuksen opettajan kelpoisuus. Muilla tulee olla vähintään varhaiskasvatuksen lastenhoitajan kelpoisuus”. (Varhaiskasvatuslaki 418/2018, 37 §.) Varhaiskasvatuksen sosionomilla on varhaiskasvatukseen suuntautunut ammattikorkeakoulututkinto (Varhaiskasvatuslaki 418/2018, 27 §). Varhaiskasvatuksen sosionomin yhtenä keskeisenä tehtävänkuvana on perheiden kanssa tehtävä yhteistyö. Hän esimerkiksi vastaa perheiden osallisuuden vahvistamisesta ja palveluohjauksesta, sekä vahvistaa perheiden hyvinvointia. (Talentia 2021.) Varhaiskasvatuksen kehittämisen tiekartassa vuosille 2017-2030 perheiden kanssa tehtävä yhteistyö kuuluu niin varhaiskasvatusopettajille, -sosionomeille kuin -lastenhoitajille. Varhaiskasvatuksen sosionomeille määriteltiin varhaiskasvatuksen opettajaa enemmän perheiden kanssa tehtävää yhteistyötä ja sen kehittämistä. (Karila, Kosonen & Järvenkallas 2017, 88.)

Varhaiskasvatuksen tulevaisuuskuviissa 2040 nähdään, että varhaiskasvatuksen käytössä on uusinta teknologiaa ja virtuaalikasvatuksen avulla palveluja viedään kotiin. Lapsilla on älyrannekkeet ja huoltajat seuraavat lapsensa vointia reaaliajassa etäyhteydellä.

Yhteisöllisyys lisääntyy ja huoltajat osallistuvat enemmän varhaiskasvatuksen arkeen. Päiväkoteihin perustetaan kahviloita ja kerhoja, joissa vietetään aikaa ja saadaan tukea vanhemmuuteen. Tulevaisuuskuvissa nähdään päiväkoteja, joiden osakkeita omistaa huoltajat. Tulevaisuuskuvissa tarkastellaan näkökulmia, vaihtoehtoja ja mahdollisuuksia mutta ne eivät ole tavoitteita tai toiveita. Kehittämiseen, päätöksenteon tueksi ja keskustelun aikaansaamiseksi tulevaisuuskuvat soveltuvat hyvin. (Varhaiskasvatuksen tulevaisuuskuvat 2040: Varhaiskasvatuksen neuvottelukunnan tulevaisuustyön raportti 2019, 23-28, 35.) Kun huoltajien nykyisiä toiveita ja tulevaisuuskuvia tarkastellaan kasvatusyhteistyön kehittämisen näkökulmasta, nähdään, että molemmissa kerrotaan yhteistyöstä teknologian avulla ja varhaiskasvatuksen arjen läpinäkyvyydestä ja yhteisöllisyydestä.

4 Huoltajien osallisuus

Osallisuus on laaja käsite, joka saatetaan sekoittaa osallistumiseen. Osallistuminen on mukana olemista toisten suunnittelemisissa toiminnassa. Osallisuus vaatii osallistumista, toimintaa ja vaikuttamista. Osallisuus on kuulluksi tulemista, mielipiteen ilmaisemista, vaikutusmahdollisuuksia, kuulumista yhteisöön tai yhteiskuntaan sekä toimintaa. Etävanhempainillassa huoltaja on mukana tilaisuudessa. Hän voi olla pelkästään kuuntelijan roolissa, jolloin hän osallistuu. Osallisuudeksi tilanne muodostuu, kun hän puhuu, kertoo mielipiteitä ja vaikuttaa, sekä suunnittelee ja arvioi toimintaa. Osallisuuden kokemus on yksilöllinen tunne, joten samassa toiminnassa osallisuuden kokemus on ihmisillä erilainen. (Kivinen, Vanjusov & Vornanen 2020, 268-269.) Osallisuuden mittaamisen sanotaan olevan vaikeaa, mutta siihen on viime vuosina kehitetty kymmenen kysymyksen sarja, jolla osallisuutta voidaan mitata ainakin sosiaalipalvelujen asiakkailta (Isola ym. 2017, 53-55).

Osallisuutta kuvataan usein erilaisilla hierarkia, tikapuu- tai porrasmalleilla. Yhteistä on, että alimmilla tasoilla osallisuus ei toteudu. Ylimmillä tasoilla osallisuus on mielipiteiden ja palautteen huomioimista, ja näiden lisäksi yhteistoiminnallista kehittämistä, jossa asiakkaan osallisuus huomioidaan. Korkeimmalle tasolle päästään, kun edellisiin lisätään vielä tasavertainen dialogi. Ministeriöt ja Kuntaliitto ovat jakaneet osallisuuden ulottuvuudet neljään osaan. Ensimmäinen on tieto-osallisuus, jossa asiakkaan on saatava palveluista tietoa helposti eri kanavista ja hänellä on oltava mahdollisuus palautteenantoon.

Suunnitteluosallisuus merkitsee asiakkaan mukaan ottamista suunnitteluvaiheisiin ja niistä tiedonsaantia. Päätösosallisuus on päätösvallan ja vastuun jakamista sekä tukea päätöksentekoon. Toimitaosallisuudessa asiakas on mukana toiminnassa. Osallistumisen ja olemisen ohella asiakkaalla täytyy olla toimintamahdollisuuksia, jotta osallisuus toteutuu. (Kivinen ym. 2020, 271-273.) Kun osallisuutta lisäävät keinot tunnustetaan, pystytään sen

jälkeen suunnittelemaan, arvioimaan ja kehittämään toimintaa, joissa osallisuuden edistämistä toteutetaan (Ilola ym. 2017, 5).

4.1 Asiakkaan osallisuus palvelujen kehittämisessä

Sosiaali- ja terveystalvueluissa asiakas oli aiemmin vain palvelujen kohteena, ja siitä se on kehittynyt asiakaslähtöisyyden kautta oman elämänsä aktiiviseksi toimijaksi, ja edelleen kokemusasiantuntijaksi. Sen jälkeen edettiin asiakkaan osallisuuteen palveluprosessissa. Nykyään asiakkaan osallisuus koostuu hänen omien ja läheistensä palvelujen kehittäjänä tai niiden ja koko palvelujärjestelmän vaikuttajana. Asiakas nähdään tasavertaisena toimijana, jonka asema on palvelujen keskellä. Toiminnassa painottuu yhteistoiminnallinen tekeminen ja kehittäminen yhteistyössä organisaation kanssa. (Niskala, Kairala & Pohjola 2017, luku Asiakkaan aseman ja toimijaroolin muutos.) Toimintamuutokseen tarvitaan mukaan organisaatio. Heidän pitää osata hyödyntää asiakkaan osaamista ja tarjota uusia osallisuuden muotoja ja tehtäviä, samalla yhteistyö laajenee. (Pohjola 2017, luku 4.)

Kehittämisessä ei enää riitä asiakaskyselyihin vastaaminen tai valmiiden suunnitelmien kommentointi tai kokemusasiantuntijoiden käyttäminen. Parempiin tuloksiin päästään, kun asiakasnäkökulman sijaan käytetään osaavaa ja osallistuvaa asiakasta. (Niskala ym. 2017, luku Asiakkaan aseman ja toimijaroolin muutos.) Yhteiskehittämiseltä vaaditaan toimivaa vuorovaikutusta, joka synnyttää tasavertaisuuden kokemusta. Vuorovaikutuksella vähennetään vastakkainasettelua ja työ- ja asiakasroolien merkitystä. Toimiva vuorovaikutus tuottaa lisää tasavertaisia osallisuuden kokemuksia, jolla taas parannetaan lisää vuorovaikutusta. Näin saavutetaan positiivinen kierre osallisuudessa. Tällä hetkellä uudistetaan ja kehitetään paljon sosiaali- ja terveystalvueluja, ja yhteiskehittäminen paranee ja laajenee koko ajan. Osallisuus tulee mukaan luonnolliseksi ja järjestelmälliseksi toiminnaksi. (Strandman & Palo 2017, luku 2.)

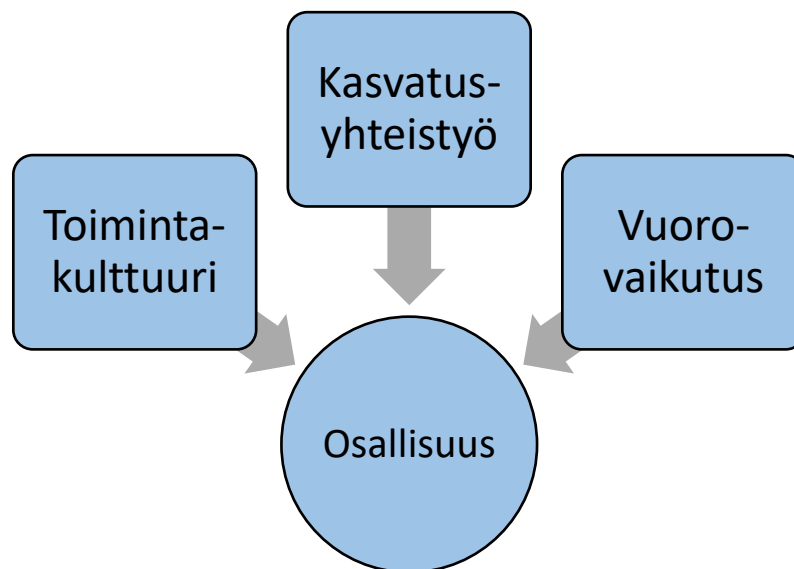
4.2 Huoltajien osallisuus varhaiskasvatuksessa

Varhaiskasvatuslain (540/2018) 20 §:ssä määritellään, että ”lasten huoltajille on annettava mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa lapsensa varhaiskasvatuksen suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. Samoin heille on toimipaikassa järjestettävä säännöllisesti mahdollisuus osallistua varhaiskasvatuksen suunnitteluun ja arviointiin”. Varhaiskasvatuslain (540/2018) myötä huoltajien osallistumismahdollisuuksia laajennettiin koskemaan oman lapsen asioiden lisäksi koko varhaiskasvatusta (Heinonen ym. 2016, 230). Kansallinen lapsistrategia (2021, 26) linjaa strategiassa, että varhaiskasvatuksen laatua parannetaan, ja yhtenä keinona se toteutetaan arvioimalla ja kehittämällä toimintaa monipuolisesti.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2018, 30) todetaan, että osallisuutta edistetään, kun huoltajat otetaan mukaan suunnitteluun, arviointiin ja toteutukseen. Revon ym. (2019,

74) mukaan, johtajat kokevat, että uuden varhaiskasvatussuunnitelman myötä huoltajien osallisuus on vahvistunut. Esiopetuksen opetussuunnitelmassa tuodaan ilmi, että huoltajat ovat tärkeitä; heitä kuullaan, heidän antama palaute ja mielipiteet huomioidaan ja toimintaa kehitetään niiden pohjalta. Huoltajat otetaan mukaan suunnittelemaan, toteuttamaan ja arvioimaan esiopetuksen toimintaa. (Esiopetuksen opetussuunnitelma 2014, 13-14.)

Osallisuus määritellään tunteeksi vaikutusmahdollisuuksista ja siitä, että kuulutaan johonkin sekä tullaan kuulluksi. Osallisuuteen vaaditaan toimivaa vuorovaikutusta ja varhaiskasvatuksessa siihen liitetään kasvatusyhteistyö ja toimintakulttuuri, jolle huoltajien osallisuus rakennetaan (Kuvio 2). Huoltajien osallisuudella parannetaan lasten hyvinvointia, sekä lisätään yhteisöllisyyttä. (Heinonen ym. 2016, 229-230.) Kokonaisuudessaan voidaan sanoa, että varhaiskasvatuksen laatu paranee huoltajien osallisuudella (Vlasov ym. 2018, 61).

Kuvio 2: Osallisuuden rakentuminen varhaiskasvatuksessa

Paikallisissa varhaiskasvatussuunnitelmissa kuvataan konkreettiset keinot ja tavat, miten huoltajat osallistuvat suunnitteluun, kehittämiseen ja arviointiin (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 35; Vlasov ym. 2018, 19). Laadukkaasta varhaiskasvatuksesta vastataan koko henkilöstön voimin työtehtävästä tai -nimikkeestä riippumatta. Varhaiskasvatuksen opettajalle määritellään ryhmätasolla pedagoginen suunnittelu, arviointi ja kehittäminen. Tässä tasossa varmistetaan huoltajien osallisuus arviointiprosessiin. (Vlasov ym. 2018, 25.) Varhaiskasvatuksen opettajan ammattieettisissä ohjeissa (2020, 10) muistutetaan varhaiskasvatuksen opettajaa huomioimaan, että huoltajien osallisuus varmistetaan vähintään lasta koskevassa yhteistyössä.

4.3 Huoltajien osallisuuden toteutuminen

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden toteutusta tutkittiin Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen toimesta, ja sen mukaan lapsen varhaiskasvatussuunnitelma keskusteluihin osallistutaan hyvin, mutta muuten ollaan haluttomia osallistumaan varhaiskasvatuksen suunnitteluun ja arviointiin. Haluttomuuden arvellaan johtuvan yhteisen näkemyksen puutteesta mikä on merkityksellistä tai millaisin keinoin voidaan osallistua ja vaikuttaa. (Repo ym. 2019, 107.) Huoltajien osallisuus varhaiskasvatuksen suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin toteutetaan säännöllisesti läpi vuoden. Toisinaan huoltajien vastauksissa esiin nostettiin yksittäisiä tapahtumia, tai sitten osallisuuden koetaan olevan vain toiveiden kertomista. Näiden ajatellaan johtuvan hyvästä kasvatusyhteistyöstä tai huoltajia ei osata ottaa mukaan suunnitteluun tai arviointiin. (Repo ym. 2019, 130-131.)

Anttilan (2019, 51-54, 66-67) tutkimuksen mukaan huoltajat ottavat osaa oman lapsen asioihin, mutta ryhmätason osallisuus on hieman vähäisempää. Huoltajat vastaavat kyselyihin, tekevät aloitteita ja antavat palautetta eniten päivittäisissä kohtaamisissa sekä lapsen varhaiskasvatussuunnitelmakeskusteluissa. Työntekijöiden mukaan huoltajat eivät halua osallistua varhaiskasvatuksen arkeen, koska he kokevat, että työntekijöillä on ammattitaitoa toiminnasta. Huoltajien kiire vaikuttaa osallisuuden puuttumiseen. Kun tätä asiaa kysyttiin huoltajilta, heidän mielestään heillä ei ole esteitä osallistua toiminnan kehittämiseen tai suunnitteluun. Osallisuus tuo mukanaan yhteisöllisyyden kokemuksia, kun perhe on osa päiväkotiyhteisöä ja tutustuu muihin perheisiin. Tutkimuksessa nähtiin huoltajien osallisuuden lisäävän myös lasten osallisuutta. Osallisuus on vapaaehtoista ja siihen ei tule pakottaa, mutta henkilöstö voi houkuttaa osallisuuteen ja heillä tulee olla valmiuksia osallisuuden tukemiseen. Henkilöstön tulee nähdä huoltajien osallisuus myönteisenä asiana ja voimavarana eikä rasitteena tai pakkona.

Päiväkodin arjen näkyväksi tekeminen lisää osallisuutta, mutta arjen seuraaminen ja siihen osallistuminen on huoltajille hankalaa. Pedagogisella dokumentoinnilla pystytään tehdä arkea näkyväksi huoltajille. (Anttila 2019, 65.) Pedagoginen dokumentointi on työmenetelmä suunnitteluun, toteuttamiseen, arviointiin ja kehittämiseen. Lapset sekä huoltajat voivat pedagogisen dokumentoinnin avulla osallistua arviointiin ja kehittämiseen. Valokuvilla, piirustuksilla, haastatteluilla ja havainnoinnilla saadaan lapsen ja lapsiryhmän toimintaa näkyväksi. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 37.) Revon ym. (2019) mukaan pedagoginen dokumentointi ei ole vielä kunnolla juurtunut varhaiskasvatuksen arkeen. Sitä ei osata vielä täysipainoisesti hyödyntää toiminnan suunnittelun ja arvioinnin menetelmänä, koska tutkimusvastaajista (n=332) 63 prosentin mielestä pedagoginen dokumentointi toteutuu enintään kohtalaisesti. Pedagogista dokumentointia tuotetaan eniten valokuvilla, joita voidaan huoltajille esitellä eri tavoin. Tietosuojakäytänteiden nähtiin estävän tai rajoittavan

valokuvausta ja videokuvausta pedagogisen dokumentoinnin välineenä. (Repo ym. 2019, 79-82.)

5 Etäkokous

Etävanhempainillan toteuttamiseen käytetään etäkokouksen periaatteita. Etäkokous järjestetään, kun se katsotaan tarpeelliseksi ja sille asetetaan tavoite. Jos sama tieto voidaan jakaa paperilla tai diojen sisältö julkaistaan sellaisenaan esimerkiksi internetsivulla, kokousta ei järjestetä (Lammi 2015, 161). Etävanhempainillan järjestämistä perusteellaan kasvatusyhteistyöllä, ajankohtaisilla asioilla, huoltajien osallisuudella, toisiin tutustumisella ja yhteisöllisyyden luomisella. Etävanhempainillan lisäksi etäkokousta voidaan käyttää esimerkiksi lapsen varhaiskasvatus- ja esiopetus suunnitelmien laatimiseen yhteistyössä huoltajien kanssa.

5.1 Etäkokouksen järjestäminen

Etäkokouksia järjestetään erilaisilla sovelluksilla tai selainversioilla, kuten Microsoft Teams, Zoom tai Google Meet. Teamsin ominaisuuksia hyödynnetään etäkokouksissa muun muassa keskusteluissa kamerakuvan kanssa ja näytön jakamisessa. Samoin kokouksen yhteydessä siellä viestitellään ja osallistetaan käyttäjiä. Teams-sovellusta kehitetään jatkuvasti ja uusia ominaisuuksia lisätään koko ajan käyttöön. (Microsoft 2021.)

Etäkokous suunnitellaan etukäteen. Suunnittelu suositellaan tehtäväksi huolella, ja siihen tarvitaan enemmän aikaa kuin tavalliseen kokouksen suunnitteluun. Etäkokouksen sisältö ja rakenne luodaan toimivaksi, jotta kokouksen kulku saadaan sujuvaksi. (Nummi 2018, luku 12.) PowerPoint-diaesitystä käytetään usein havainnollistamaan asioita ja tukemaan puhetta. Diaesitykseen vaaditaan esittäjä, koska sellaisenaan se ei toimi. (Lammi 2015, 47-49.) Diaesitykseen yhdistetään vuorovaikutusta, jolloin saadaan hyvä yhdistelmä säilyttämään osallistujien mielenkiinto ja keskittymiskyky. Osallistumiseen ja vuorovaikutuksen luomiseen käytettävillä työkaluilla ja menetelmillä tulee olla tarkoitus, jolla tuetaan kokouksen tavoitetta. Jos osallistujilta kysytään esimerkiksi ideoita tai mielipiteitä, niiden tulokset käsitellään, jotta osallisuus toteutuu. (Lammi 2015, 161-164.) Aina tuloksia ei pystytä käsittelemään samassa tilaisuudessa, mutta tuloksiin voidaan palata muiden viestintäkanavien välityksellä.

5.2 Etäkokouksen SWOT-analyysi

SWOT-analyysi (engl. strengths, weaknesses, opportunities, threats) tehdään nelikenttäanalyysinä, jota käytetään erityisesti yrityksen kehittämisessä, mutta se sopii sekä palvelujen, tuotteen että asioiden arviointiin. Pystysuunnassa vahvuudet (strengths) ja

mahdollisuudet (opportunities) ovat positiivisia asioita ja heikkoudet (weaknesses) ja uhat (threats) negatiivisia asioita. Nelikentän vaakalinjassa vahvuudet ja heikkoudet ovat sisäisiä asioita ja mahdollisuudet ja uhat ulkoisia tekijöitä. (Speth 2015, The SWOT analysis.)

SWOT-analyysi kuvailee etäkokouksen tilannetta tällä hetkellä, mutta ajan kuluessa nelikentän lohkojen sisällöt saattavat siirtyä, jolloin uhat ovat muuttuneet vahvuuksiksi ja mahdollisuudet heikkouksiksi (Speth 2015, Theory). Tässä SWOT-aulukossa analysoidaan etäkokousta teoriapohjan käsitteenä. Etäkokouksen vahvuudet, mahdollisuudet, heikkoudet ja uhat koottiin taulukkoon ja avataan alaotsikoiden teksteissä (Taulukko 2).

<u>Vahvuudet:</u>	<u>Heikkoudet:</u>
<ul style="list-style-type: none"> • Koronaturvallinen sijainti • Säästö matka-ajassa • Ekologisuus matkoissa • Paikkaan sitoutumaton • Vierailijan helppo osallistua 	<ul style="list-style-type: none"> • Yhteyden katkeaminen • Kuvan tai äänen katoaminen • Puhutaan samaan aikaan • Teknisten taitojen puute
<u>Mahdollisuudet:</u>	<u>Uhat:</u>
<ul style="list-style-type: none"> • Työkalujen monipuolinen käyttö • Kehittyvät ominaisuudet • Etäosallistuminen pysyväksi käytänteeksi 	<ul style="list-style-type: none"> • Ulkoiset ärsykkeet vievät huomion • Kysymyksiin ei vastata • Ei uskalleta puhua • Vuorovaikutuksen puute

Taulukko 2: Etäkokouksen SWOT-analyysi

5.2.1 Vahvuudet ja mahdollisuudet

Koronarajoituksilla estetään tällä hetkellä kokoontumiset ja fyysiset kohtaamiset, mutta verkon välityksellä niitä voidaan toteuttaa. Etäkokouksen vahvuudeksi lasketaan koronaturvallinen sijainti omassa kodissa. Lapsiperheissä saatetaan olla iltaisin kiireisiä, mutta kokoukseen voidaan osallistua kotoa käsin, harrastuskentän laidalta, pitkiltä työmatkoilta tai eri maasta. Lammen (2015, 157) mukaan etäkokouksissa säästetään matkoissa sekä matka-ajassa. Henkilöstöstä pystytään osallistumaan kokoukseen omasta kodista eikä fyysisistä siirtymistä päiväkotiin tarvita. Puheenvuoron pitäjäksi voidaan pyytää organisaation sisältä henkilö, kuten varhaiskasvatuksen erityisopettaja tai psykologi. Heidän osallistumiseensa ei myöskään vaadita fyysisistä siirtymistä.

Etäkokouksista kytetään tällä hetkellä tekemään innostavia ja niissä pystytään huomioimaan huoltajien osallisuutta. Työkaluja käytetään jo nyt kokouksissa ja niitä kehitetään koko ajan lisää. (Sipponen-Damonte 2020, 117.) Teams-sovellukseen sisältyy tällä hetkellä Live-tekstititys, jolloin puheen sisältö tekstitetään ruudun alalaitaan tai tulevaisuudessa puhe käännetään toiselle kielelle reaaliajassa. Suomen kieli ei tällä hetkellä ole käytössä, mutta sen odotetaan tulevan valikoimaan myöhemmin. (Rajanto 2021.) Tekstityksellä tai kääntämisellä mahdollistetaan esimerkiksi maahanmuuttajien osallistuminen ja madalletaan osallistumiskynnystä. Koronarajoitusten aikana siirryttiin yhä enemmän etätöyöhön ja sen takia etäkokouksiin osallistuminen kasvaa ja niihin osallistuminen muuttuu luontevaksi ja tutuksi käytänteeksi.

5.2.2 Heikkoudet ja uhat

Etäkokouksien heikkouksiksi saatetaan ajatella, että kotitalouksilla ei ole laitteita, tai ihmisillä taitoja tietokoneen käyttöön. Henkilöstö ja lasten huoltajat lasketaan tilastoissa työllisiin ja heistä 99 % on käyttänyt internettiä viimeisen kolmen kuukauden aikana ja samasta ryhmästä 97 % käyttää internettiä päivittäin tai lähes päivittäin, joten internetin käyttöä voidaan pitää tutuna. Toisaalta etäkokoukseen osallistumista ei ole tutkittu erikseen, joten se saattaa olla hieman vieraampaa. Kaikista kotitalouksista 87 % on käytössään jokin tietokone. (Tilastokeskus 2020.) Tietokoneen puute ei estä etäkokouksiin osallistumista, koska osallistumiseen soveltuu matkapuhelin. Vaikka sopiva laite omistetaan, tekniset ongelmat ja teknisten taitojen puute niin osallistujilla kuin järjestäjillä lasketaan etäkokouksen heikkouksiksi. Teknisellä ongelmalla tarkoitetaan yhteyden katkeamista tai muuta satunnaista häiriötä. (Lammi 2015, 157.) Yleensä suositellaan kameran pitämistä kiinni muulloin kuin oman puheenvuoron aikana. Mikrofoni pidetään päällä ainoastaan puhuessa. Ylimääräiset avoinna olevat ohjelmat suljetaan ennen kokouksen alkua. Näillä toimenpiteillä kokouksessa estetään yhteyden katkeamista tai häiriötä. Teknisten taitojen puutetta ehkäistään ohjeistuksella, ja etäkokouksen sisältöä harjoitellaan sekä tekniset asiat otetaan haltuun. (Lammi 2015, 157, 162-164.)

Uhkiksi lasketaan vuorovaikutuksen ja osallistujien keskittymiskyvyn puutteita. Kun fyysinen siirtyminen kokoukseen jätetään pois, ja kokoukseen osallistutaan kotisohvalta, tilalle tuodaan ulkoiset ärsykkeet. Näitä ovat esimerkiksi muun perheen tapahtumat tai saapuneet sähköpostit, joilla viedään pois keskittymiskykyä. Vuorovaikutukselle luodaan mahdollisuuksia, kun ollaan samassa tilassa samaan aikaan ja läsnä. Vaikka vuorovaikutus mahdollistetaan, ei osallistuja välttämättä uskalla puhua tai vastaa kysymyksiin. Puheenvuorossa olevan henkilön tulee avata kamera, jotta ilmeet, eleet ja kehonkieli välitetään osallistujille. Vuorovaikutuksen ja osallistujien aktivoimisen lisäämiseen etäkokouksissa käytetään niissä olevia viestiruutuja, pienryhmätiloja sekä erilaisia menetelmiä tai työkaluja, kuten kyselyjä. Osallistujia kannustetaan pyytämään

puheenvuoroja, keskeyttämään ja kysymään. Samoin osallistujille esitetään kysymyksiä. (Lammi 2015, 157-162; Sipponen-Damonte 2020, 102-108.)

6 Tutkimuksellisen kehittämistyön toteuttaminen

Kun yhdistetään tutkimus ja kehittäminen, syntyy tutkimuksellinen kehittämistyö. Siinä tavoitellaan muutosta parempaan verrattuna lähtötilanteeseen. (Kananen 2012, 19.) Kehittämistyötä ei voida toteuttaa arki ajattelulla, vaan siihen tarvitaan tutkimuksellista tietoa ja tutkimusotetta. Tutkimuksellisella kehittämisellä ratkaistaan työelämän käytännön ongelmia, luodaan uusia toimivia käytännön ratkaisuja tai kehitetään toimintamalleja. Käytännöstä ja teoriasta kerätään järjestelmällisesti tietoa ja se pystytään perustelemaan. Tutkimuksissa dokumentointia tehdään jatkuvasti, eikä vasta siinä vaiheessa, kun kaikki vaiheet suoritettiin. (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2014, 18.) Kehittämistyöhön osallistuu sekä tutkija, että yhteistyökumppanin toimijat. Yhteistyökumppanin kanssa ollaan aktiivisesti vuorovaikutuksessa ja heitä tiedotetaan prosessin aikana. Kehittämistyön onnistumista arvioidaan tavoitteiden saavuttamisella. Tavoitteet saatetaan asettaa myös organisaation ylhäältä tai organisaation ulkopuolelta. (Toikko & Rantanen 2009, 11, 14-15.)

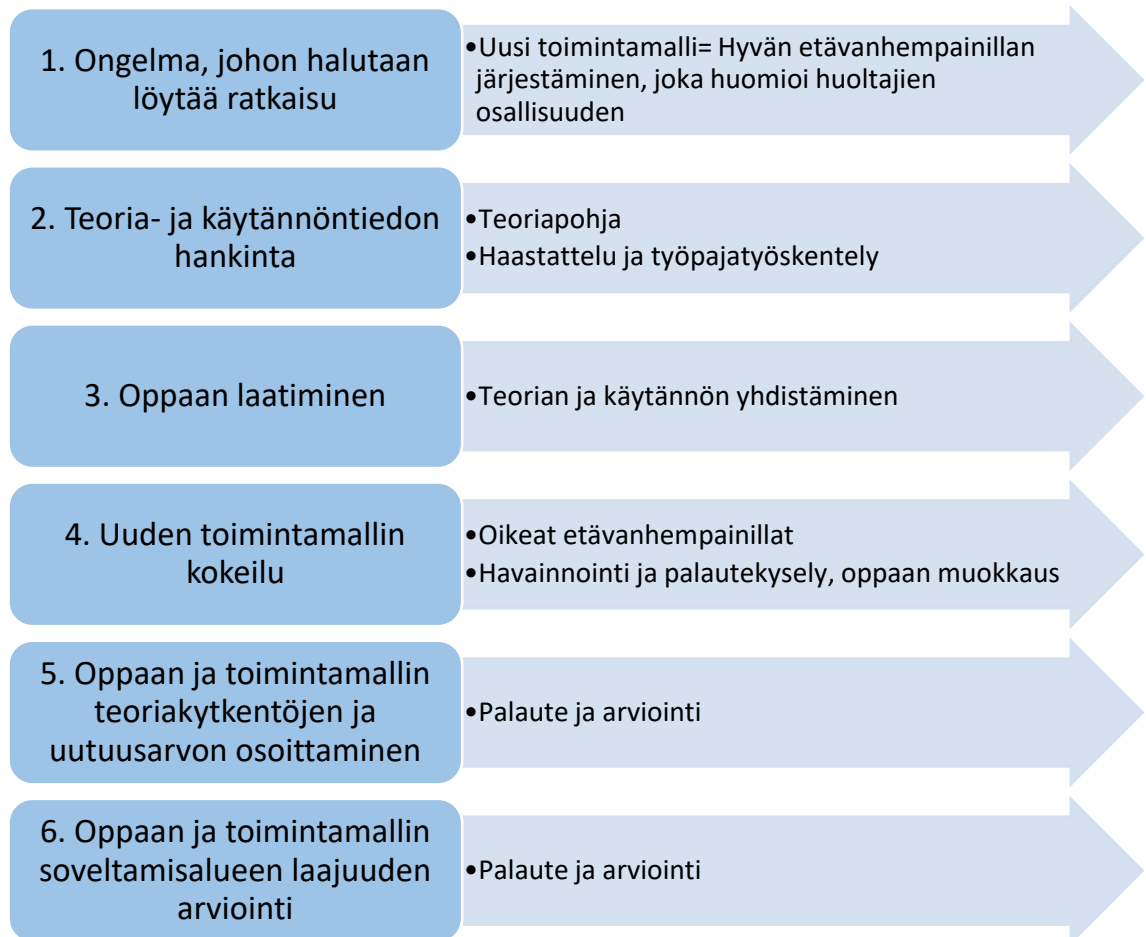
Konstruktivistista tutkimusta voidaan käyttää lähestymistapana kehittämistöihin, joissa tuotetaan konkreettinen lopputuotos käyttäjille. Lopputulos voi olla ohje, video, opas, malli tai tuote. Konstruktiivinen tutkimus sijoitetaan tutkimuksen ja kehittämisen välimaastoon, joten siinä lähestytään asiaa tasapuolisesti molemmista suunnista. Kun teorian tieto yhdistetään käytännön tietoon, luodaan uusia toimintamalleja, innovaatioita tai palveluja (Ojasalo ym. 2014, 36-37, 66).

Konstruktivisessa tutkimustavassa voidaan käyttää erilaisia tiedonkeruumenetelmiä, ja Ojasalo ym. (2014, 68) suosittelee, että aineistoa kerätään monin tavoin. Sen keräämiseen ei ole ennalta määriteltyjä menetelmiä, vaan siihen voidaan käyttää kuhunkin tilanteeseen parhaiten soveltuvia menetelmiä, myös palvelumuotoilun lähestymistavalla. Kehittämistyön tuotosta käytetään toimeksiantajan käytössä, joten sen suunnittelussa huomioidaan käyttäjien tarpeet, ja käyttäjät otetaan mukaan kehittämistyöhön. (Ojasalo ym. 2014, 68.) Henkilöstön osallistuminen kehittämistyöhön sitouttaa heitä muutokseen ja kehittämistuotoksen käyttöönottoon sekä osallistumisella luodaan myönteistä ilmapiiriä (Kananen 2012, 85-86). Tuulaniemi (2011, osa 3) sekä Kananen (2012, 86) korostaa tiedonkeruussa hiljaisen tiedon esiin saamista esimerkiksi työpajatyöskentelyllä.

Tähän kehittämistyöhön valittiin konstruktiivinen tutkimus, koska prosessissa luodaan uutta toimintamallia, jonka lopputuloksena tuotetaan opas. Teorian tietoon yhdistetään käytännön tietoa, jota saadaan tässä tutkimuksellisessa kehittämistyössä haastattelulla,

työpajatyöskentelyllä sekä havainnoinnilla ja kyselyllä. (Ojasalo ym. 2014, 68.)

Konstruktiiivinen tutkimusprosessiin sisältyy kuusi eri vaihetta, jotka tässä kehittämistyössä on avattu alakappaleisiin. Prosessin vaiheet ovat seuraavat (Kuvio 3):

Kuvio 3: Opinnäytetyön prosessikuvaus (mukaillen Ojasalo ym. 2014, 67.)

6.1 Haastattelu

Haastattelu on laajasti käytetty aineistonkeruumenetelmä ja tutkimuksellisessa kehittämistyössä haastatteluun yhdistetään usein muitakin menetelmiä. Kehittämistyössä haastattelua käytetään esimerkiksi silloin, kun halutaan saada kartoitettua toimintaympäristöä, tarvitaan lisää taustatietoa tai syvennytään aiheeseen. (Ojasalo ym. 2014, 106.) Asiantuntijahaastattelu termiä käytetään, kun haastatellaan organisaatioaseman tai ammatillisen asiantuntijuuden perusteella henkilöä. Asiantuntijahaastattelun haastattelumuotona käytetään eri haastattelutyyppisiä, mutta yleisemmin se toteutetaan puolistrukturoituna haastatteluna. (Alastalo, Åkerman & Vaittinen 2017, luku 9.) Puolistrukturoitu haastattelu toteutetaan ennalta tehdyillä kysymyksillä. Kysymyksiin vastataan omin sanoin, ja osa kysymyksistä muodostetaan laajoiksi kysymyksiksi ja osa tarkoiksi kysymyksiksi. Puolistrukturoitu haastattelu mahdollistaa kysymysjärjestyksen

vaihtamisen haastattelun aikana, kysymysten poisjättämisen sekä lisäkysymykset tarpeen mukaan. (Alastalo ym. 2017, luku 9; Hirsjärvi & Hurme 2008, 47; Ojasalo ym. 2014, 108.) Alastalo ym. (2017, luku 9) muistuttaa, että asiantuntijoilla on usein kokemusta etäpalavereista, jolloin tekninen osaaminen hallitaan, ja haastattelut voidaan tarpeen mukaan toteuttaa etähaastatteluna.

Tähän opinnäytetyöhön haastateltiin päiväkodin johtajaa, jolla on asemansa puolesta asiantuntemusta sekä osaamista menettelytavoista että käytännön kokemusta (Alastalo ym. 2017, luku 9). Haastattelu toteutettiin aidossa toimintaympäristössä, eli päiväkodin tiloissa, jolloin saatiin tarkistettua yksityiskohtia käytännön työympäristössä (Ojasalo ym. 2014, 106). Haastatteluun käytettiin puolistrukturoitua haastattelua ja kysymykset käsittelivät pääosin organisaation tietoteknisiä käytänteitä ja niihin liittyviä ohjeistuksia, jonka takia kysymyksiä ei julkaista tässä raportissa. Haastattelun perusteella etävanhempainillan kestoksi tavoitellaan maksimissaan yhtä tuntia. Sovittiin, että oppaaseen käytetään organisaation PowerPoint- ja Word-tiedostopohjia. Opas tehdään sähköiseen muotoon sekä tulostetaan ja laitetaan kansioihin ja jaetaan jokaiseen ryhmään. Tällöin sen sisältöön pystytään tutustumaan työpäivän kuluessa, ja se toimii ohjeena ja tukena etävanhempainillan aikana käden ulottuvilla. (Päiväkodin johtaja 2021.)

6.2 Työpajatyöskentely

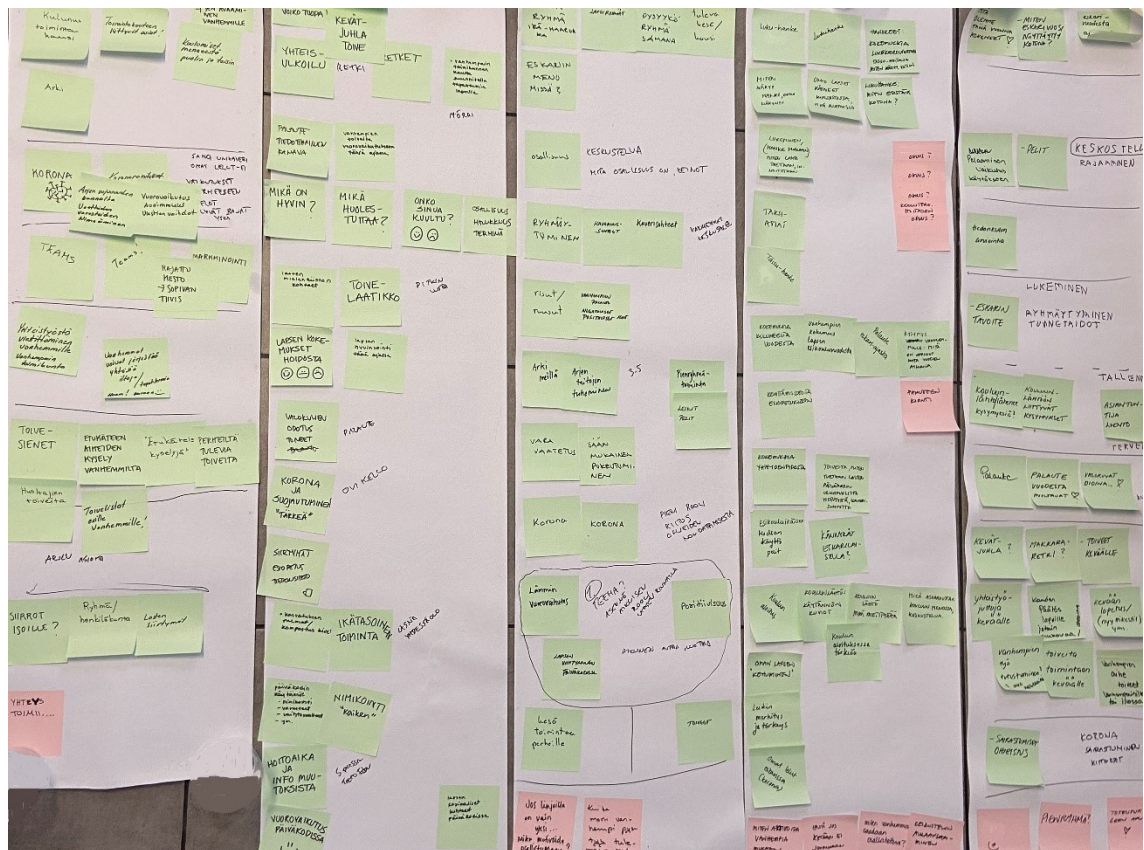
Työpajatyöskentelyyn soveltuu erilaisia ideointimenetelmiä, joista aivoriihi soveltuu ryhmämuotoisiin kehittämisiin. Aivoriihessä pyritään löytämään uusia ideoita ja näkökulmia sekä kehittämään toimintamalleja. Työskentely toteutetaan usein pienryhmissä. Aivoriihikokous aloitetaan esivaiheella, jossa käydään läpi tavoitteet. Sitä seuraa lämmittelyvaihe, jossa kerrotaan ohjeet ideointivaiheeseen. Ideointivaiheessa ollaan työskentelyn päävaiheessa ja siinä työskennellään itsenäisesti. Aivoriihityöskentelyssä ideoiden runsas määrä on laatua tärkeämpää, joten kaikki ideat hyväksytään ilman siinä hetkessä tapahtuvaa arviointia. (Ojasalo ym. 2014, 158-161.) Koskisen, Ruuskan & Sunin (2018, 151) mielestä työpajatyöskentelyä toteutetaan välillä vain osallistumisen vuoksi, jolloin unohdetaan sen päämäärä ja tavoitteet, kuten yhteiset visiot tai ongelmanratkaisut. Samoin työpajatyöskentely saatetaan strukturoida liian tiukaksi ajankäytön ja kysymysten tarkkuuden suhteen ja luovuus unohdetaan. (Koskinen ym. 2018, 151, 159.)

Aivoriihessä ideat ja ajatukset voidaan järjestellä ryhmän jäsenten kanssa isommiksi kokonaisuuksiksi samankaltaisuuskaavion avulla. Jokainen idea tai ajatus ryhmitellään samaan aihepiiriin tai teemaan kuuluvien kanssa yhdelle isolle paperiarkille. Ryhmittelyn jälkeen samankaltaisuuskaaviosta saadaan selville järjestetyt ideat tai aiheet. (Tuulaniemi 2011, osa 3.)

Tässä opinnäytetyössä toteutettiin työpajoissa aivoriihityöskentely. Työskentely tehtiin varhaiskasvatusryhmien mukaisesti pienryhmissä, jolloin saatiin saman ryhmän ideat ja ajatukset kasaan, ja sijaisjärjestelyt toimimaan työpajan aikana. Työpajatyöskentelyyn käytettiin aikaa 35-50 minuuttia/ryhmä. Henkilöstölle tehtiin etukäteen tiedote, jossa kerrottiin opinnäytetyöstä, työpajatyöskentelystä sekä sen tavoitteista ja tulosten käytöstä (Liite 1). Lämmittelyvaiheessa nämä ohjeet kerrattiin. Ideointivaiheessa etsittiin vastauksia kysymyksiin:

- ”Mitä aiheita hyvässä etävanhempainillassa käsitellään?”
- ”Mitä ajankohtaisia tai tärkeitä aiheita on meneillään?”
- ”Miten huoltajien osallisuus saadaan toteutumaan?”
- ”Mitä asioita huoltajat voivat suunnitella tai arvioida toiminnasta?”

Ajatukset ja ideat esitettiin kysymyksiin kirjoitettiin värillisille muistilapuille. Jokainen asia merkittiin erilliselle muistilapulle mahdollisimman vähällä sanamäärällä mutta ymmärrettävällä termillä. Muistilapuille kirjoitetut ideat ja ajatukset järjestettiin samankaltaisuuskaavion avulla. Tässä vaiheessa tarkennettiin muistilapun asioita ja kirjattiin esimerkiksi aiheen lähestymisnäkökulma kaavioon. Työpajatyöskentelyn tulos dokumentoitiin samankaltaisuuskaavioilla (Kuvio 4).

Kuvio 4: Työpajatyöskentelyn samankaltaisuuskaaviot

Ajankohtaisiksi ja tärkeiksi aiheiksi esille nostettiin esimerkiksi korona, ensi syksyn ryhmät ja koulun aloitus. Koska koronasta ohjeistukset muuttuivat pitkin lukukautta ja se vaikuttaa edelleen arkeen, lähestymistavaksi valittiin myönteinen palaute ohjeiden noudattamisesta. Työpajoissa tuli esille, että huoltajat eivät koronan takia tiedä ryhmän arjesta paljoakaan, joten arjesta ja lukuvuoden asioista kertominen koettiin tarpeelliseksi. Yksi ryhmistä on osallistunut kahteen hankkeeseen koko lukuvuoden ajan ja niiden esille tuominen huoltajille nähtiin ajankohtaiseksi ja tärkeäksi. Yksi ryhmistä halusi korostaa lukuvuoden teemaa, ja tuoda sitä paremmin näkyväksi huoltajille. Huoltajien osallisuuteen työpajatyöskentelyssä suunniteltiin toiveiden kuulemista, lukuvuoden arviointia, kehittämistä ja palautetta, samoin yhteiskeskusteluja. Muita aiheita etävanhempainiltaan nostettiin esille muun muassa huoltajien erityisosaaminen, kaverisuhteet, kevätretki, median käyttö ja pelaaminen. Samoin ideoitiin vierailijan puheenvuoroa etävanhempainiltaan. Työpajatyöskentelyllä saatiin koottua etävanhempainiltaan aiheita riittävästi. Yhteisesti todettiin, että kaikkia ideoituja aiheita ei ehditä ottaa käsittelyyn tunnin aikana.

Etävanhempainillan järjestämiseen liittyviä pohdintoja kirjoitettiin toisen värisille muistilapuille ja kiinnitettiin kaavioon. Pohdintoja aiheuttivat erityisesti tekninen osaaminen, tekniikan toimivuus sekä huoltajien osallistuminen. Teknisen osaamisen ja tekniikan toimivuutta kuvailtiin muistilapuille muun muassa näin: ”toiveena hyvin selkeä ohjeistus, ohjeet henkilöstölle, osataanko, toteutukseen apua, toimiiko yhteys, sekä ohjeet huoltajille”. Huoltajien osallistumisen pohdintoja kuvailtiin seuraavasti: ”kuinka moni osallistuu, keskustelun aikaansaaminen, viestiruudun käyttäminen puhumisen vaihtoehtona, pienryhmätilojen käyttö sekä huoltajien aktivointi”. Toisaalta työpajassa kirjattiin ja keskusteltiin että etäyhteydellä toteutettava vanhempainilta voi olla toimiva malli jatkossakin ja henkilöstöstä oltiin tyytyväinen tulevaan valmiiseen pakettiin.

6.3 Oppaan tekeminen

Työelämän tekstejä kirjoittaessa niille määritellään tavoitteet ja kohderyhmä. Kirjoittaessa astutaan kohderyhmän asemaan ja tekstin tarpeellista laajuutta arvioidaan kohderyhmän näkökulmasta. Tietokoneen käynnistämisen oletetaan sujuvan ilman ohjetta, samoin tiedoston tallentamisen. Työelämätekstejä kirjoittaessa vältetään laajoja yläkäsitteitä, joten sanoista käytetään täsmällisempiä, asiaa kuvaavia sanoja, kuten laitteen sijasta sana tietokone. (Torppa 2014, 19-23, 186.) Strellman & Svinhufvudin (2020, 143-145) tekstissä nostetaan esille tavoitteiden ja kohderyhmän jälkeen kolmas osa-alue, eli tekstilaji, joka linkitetään tavoitteisiin, kuten ohjetekstissä ohjeistetaan.

Ohjeteksteissä käytetään käskymuotoa, kuten ”avaa”, ”kirjoita” tai ”paina”. Ohjetta laatiessa tiedostetaan käyttäjien tarpeet ja lähtötaso, sekä vaiheistetaan asia riittävällä laajuudella. Vaiheet laaditaan kronologiseen järjestykseen ja ohjetekstissä suositellaan

käytettäväksi numeroitua luettelomuotoa. Tarvittaessa ohje perusteellaan, esimerkiksi ”Sulje avoimet ja ylimääräiset ohjelmat, jotta näyttöä jakaessa ilmoitukset eivät tule osallistujien näkyviin”. Hyvällä otsikoinnilla selkeytetään eri vaiheita toisistaan ja siinä pyritään erottelemaan pakolliset ja vapaaehtoiset toimintatavat esimerkiksi väliotsikoilla. Kuvalla hahmotetaan eri vaiheita paremmin, joten niitä käytetään havainnollistamaan oikean kohdan löytymistä tietokoneen näytöltä. (Kotimaisten kielten keskus 2021.) Usein tietokoneen käyttöön liittyvissä ohjeissa käytetään isoa alkukirjainta valintakohdissa, esimerkiksi ”paina kohdasta Liity nyt”. Samoin ohjeistusta ketjutetaan, esimerkiksi ”paina kohdasta Diaesitys> Nykyisestä diasta”.

Teoriapohjaan yhdistettiin haastattelusta ja työpajassa saatu käytännön tieto. Teoriapohjana toimii opinnäytetyön teoriapohja sekä teoritieto etäkokouksen toimivasta rakenteesta ja kulusta sekä esitystä tukevasta materiaalista. Uuden toimintamallin eli etävanhempainillan suunnittelu ja sen järjestämiseen sisältyvän oppaan teko aloitettiin. Opas sisältää etävanhempainillan aikana näytöllä illan kulkua tukevan PowerPoint-diasarjan eri ryhmille, ohjeet henkilöstölle etävanhempainillan järjestämiseen sekä huoltajille osallistumisohjeet. Kehittämistyön tuloksena syntyvään oppaaseen sisältyi kolmea erilaista tekstilajia: ohjetekstiä, diaesitystä sekä tietotekstiä, joilla oli eri tavoitteita ja tyyliä. Kaikkiin tuotoksiin käytettiin työelämäkumppanin valmiita Word- ja PowerPoint-pohjia. Tavoitteena pidettiin selkeää ja riittävää ohjeistusta ohjetekstissä ja siinä annettiin henkilöstölle perusteltua taustatietoa etäkokouksesta. Kohderyhmänä oli henkilöt, joille etäkokouksen toteuttaminen ja tekniikka oli vieraampaa, mutta heillä oli osallistumiskokemusta etäkokouksista.

Huoltajien ohje koottiin ensimmäisenä. Ohje lähetetään heille TietoEdun kautta. Ohje sisältää huoltajille ohjeen kokoukseen liittymiseen ja kokouksen aikaisten painikkeiden käytön. Ohjetekstiä havainnollistettiin kuvilla. Kuviksi valittiin selaimella liittyneen näkymät. Tähän kuvavalintaan päädyttiin, koska selaimella liittyneillä ei ole välttämättä kokemusta etäkokouksista niin paljon kuin sovelluksella liittyneillä. Erot näkymissä ei ole isoja, joten molempien vaihtoehtojen kuvia ei tarvinnut käyttää. Ohjeen pituudeksi tavoiteltiin ja saatiin yksi A4 pystysuuntainen sivu. Kaikki huoltajat eivät tule ohjetta tarvitsemaan, mutta osalle osallistujista Teams-kokous tulee olemaan uutta, joten ohjeistus tehtiin riittävän tarkaksi.

Henkilöstön ohje sisältää etävanhempainillan järjestämiseen, sen rakenteeseen ja kulkuun liittyvää teoritietoa. Tämän lisäksi ohjeessa on ohjetekstiä etävanhempainillan toteutukseen ja kokousta tukevien työkalujen käyttöön. Kuvia käytettiin ohjetekstin tukena, ja kuviin numeroitiin ohjeen numeroa vastaava luku. Kaikkia vaiheita ei ollut tarpeen havainnollistaa kuvilla, joten kuvien käytössä pyrittiin sopivaan määrään kuvia. Kuvat ovat kuvakaappauksia omista kokeilukokouksista sekä Wordin kuvakkeita. Koska ohjetekstiin lisättiin kuvia havainnoinnin tueksi, pitää kuvan sijaita lähellä ohjetta. Sen takia päädyttiin

vaakasuuntaiseen sivuun. Lisäämällä vaakasuuntaiseen sivuun erilliset palstat, ei teksti mennyt liian leveäksi ja kuvat pysyivät lähellä ohjetta. Tärkeitä asioita nostettiin uudelleen esille vinkkiruutuihin kuvien viereen. Kokous pystytään luomaan Teamsilla tai Outlookissa. Etävanhempainilloissa huoltajat liittyvät kokoukseen TietoEdun viestissä olevalla linkillä, eikä sähköpostikutsulla. Tämän takia ohjeistus kokouksen luomiseen tehtiin niin, että kokous luotiin Teamsilla. Sen seurauksena ohjeistus selkiytyi, koska toimittiin vain yhdellä sovelluksella. PowerPoint-esityksen esittämiseen sekä näytön jakamiseen on monta erilaista vaihtoehtoa. Lopulta päädyttiin yksinkertaiseen vaihtoehtoon, jossa näyttö jaettiin ja diaesityksessä käytettiin lukunäkymää. Tämän seurauksena muille sivuille, kuten Padlettiin siirtyminen ja takaisin palaaminen onnistuu nopeasti. Ohjeen tiedostomuodoksi valittiin pdf-tiedosto, jolloin kuvat ja tekstit pysyvät varmasti paikoillaan.

Puhetta ja osallistumista tukeva diasarja rakennettiin yhteen tiedostoon. Tällöin sisällön muokkaaminen, yhdistäminen ja siirtäminen onnistuu tulevaisuudessa kätevästi ja tiedostonhallinta säilyy selkeänä. Kuvina käytettiin kuvapankkien ilmaisia julkaisuvapaita kuvia, jolloin diojen jatkokäyttö monipuolistuu, kun kuvat eivät liity työelämäkumppanin päiväkotiin. Tiedosto sisältää jokaiselle viidelle ryhmälle omat diasarjat. Muutama dioista on samoja jokaiselle ryhmälle, kuten palautekysely ja sen ohjeistus. Samoin ryhmien diasarjan rakenne koottiin samantyylliseksi eli aloitus, esittäytyminen, asioiden käsittely, yhteenveto ja lopetus.

Anttilan (2019,65) mukaan tiedonjakamisen sijaan vanhempainiltaa kannattaa käyttää tutustumiseen, keskusteluun, ideointiin ja kehittämiseen, lisäksi osallisuuden tukeminen on helpompaa, kun tunnetaan paremmin. Huoltajien esittäytymiseen käytettiin ryhmien dioissa erilaisia menetelmiä ja kuvia. Illan käsiteltävinä aiheina käytettiin työpajatyöskentelyssä esille tulleita aiheita. Aiheita valitessa huomioitiin aiheen lukumäärää samankaltaisuuskaaviossa ja huoltajien osallisuuden toteutuminen. Padlet-alustoja käytettiin kauden palautteen keräämiseen ja kehittämiseen sekä muihin ajankohtaisten aiheiden kyselyyn ja käsittelyyn. Illan aikana käytettävät Padlet-kyselyt tehtiin valmiiksi ja dioihin laitettiin ohjeet ja linkit Padlettiin. Dioihin laitettiin tekstiä vain pääsanoilla, koska tarkoituksena on, että asia kerrotaan omin sanoin laajemmin. Osa aiheista jaettiin vielä kahteen tai useampaan erilliseen diaan, jolloin dia ei sisällä liikaa tekstiä. Diojen valmistusvaiheessa huomioitiin vierailijoiden osallistuminen hankkeista ja koulun aloituksesta kertomiseen. Dioja tehdessä arvioitiin ajan kulumista, mutta sen arvioiminen osoittautui vaikeaksi. Samoin osallistujien määrän arviointi, koska etävanhempainiltoja järjestettiin ensimmäistä kertaa.

Tässä vaiheessa diojen sisältö oli pääosin valmiina ja diasarja jaettiin ryhmiin esikatselua varten. Palautetta toivottiin erityisesti siitä, onko jonkin aiheen ajankohtaisuus mennyt ohi tai pyydettiin tarkennusta muutamalla pääsanalla esimerkiksi ryhmän kuluvan kauden

toiminnasta kertomiseen. Samalla vahvistettiin vierailijoiden mukanaolo ja heidän esitystapansa. Esikatselun ja palautteen jälkeen diat viimeisteltiin ja ryhmiin lähetettiin ryhmän omat diat sähköpostilla. Pienempänä tiedostona sen hallinta etävanhempainillan esityksessä on helpompaa sekä pieni liitetiedosto mahtui sähköpostiin ja näin sillä tavoitettiin suoraan ryhmän henkilöstö.

PowerPoint-tiedosto tulostettiin niin, että yhdellä sivulla on 6 pikkudiaa. Huoltajien ja henkilöstön ohjeet tulostettiin ja laitettiin kansioihin diatulostuksien kanssa. Kansiot jaettiin jokaiseen ryhmään ja päiväkodin johtajalle. Kansioissa oleviin oppaisiin on helppo tutustua etukäteen, ja ohjeet ovat käden ulottuvilla, kun luodaan kokousta tai aloitetaan etävanhempainiltaa. (Kuvio 5.)

Kuvio 5: Etävanhempainillan oppaat kansioissa

6.4 Uuden toimintamallin kokeilu

Uuden toimimallin toimivuus kokeiltiin yhtenä prosessin osana konstruktivisessa tutkimuksessa (Ojasalo ym. 2014, 67). Kokeiluissa käytettiin havainnointia sekä sähköistä palautekyselyä. Kokeilutilanteina pidettiin oikeat etävanhempainillat ryhmittäin, jotka toteutettiin arki-iltoina pääosin huhtikuussa. Vanhempainillat aloitettiin klo 17.30 tai 18.00. Huoltajille lähetettiin kokouslinkki TietoEdun viestinä. Kokeiluissa käytettiin jokaisen ryhmän omaa diasarjaa, joka jaettiin näytölle.

Ryhmä A:n toteutuksessa käytettiin pienryhmähuonetta suunnitellusti. Ryhmä B:n pääaiheena tuotiin esille lukuvuoden teemaa ja aiheita täydennettiin ryhmän omilla valokuvilla. Ryhmä C:llä toteutettiin muita ryhmiä enemmän yhteiskeskustelua. Ryhmä D:n etävanhempainillassa oli kahden eri hankkeen työntekijöitä vierailijoina. Toisen hankkeen työntekijä kertoi hankkeesta suoraan kameralle puhuen. Toisen hankkeen työntekijä osallistui etäyhteydellä ja kertoi omasta hankkeesta ja jakoi omaa diaesitystä. Hänen diojensa kuvissa oli kyseisen ryhmän lapsia ja niihin oli saatu kuvausluvut hankkeen myötä. Tämän takia hankkeen dioja ei yhdistetty etävanhempainillan dioihin. Ryhmä E:ssä pidettiin erilliset etävanhempainillat pienryhmien kesken. Erikoisuutena tämän ryhmän etävanhempainilloissa käytiin läpi vierailijan lähettämä tervehdys koulun aloittamisesta. Ryhmän kuluva lukuvuotta kerrottiin ja esiteltiin diojen välissä ryhmän omilla valokuvilla, jotka henkilöstö koosti erilliseen tiedostoon.

Ryhmä B:n kokeilu toteutettiin vasta toukokuussa kuukauden muita ryhmiä myöhemmin ennalta odottamattomien syiden takia. Siirtyneen ajankohdan ja opinnäytetyön aikataulun takia oppaan viimeistely tehtiin ennen ryhmä B:n kokeilua. Sähköisessä kyselyssä heidän numeroarvionsa ja valintakohtien vastaukset ehdittiin huomioida lopulliseen opinnäytetyön raporttiin. Kokeilujen aikana käytettyjen Padlet-kyselyjen vastaukset lähetettiin ryhmien henkilöstölle, ja sen jälkeen vastaukset pyyhittiin pois tai koko kysely poistettiin Padletista.

6.4.1 Havainnointi

Kokeilutilanteissa voidaan käyttää havainnointimenetelmää, koska sillä nähdään tapahtumien todellinen kuvaus (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 212) ja saadaan tarkkaa tietoa toimivuudesta (Ojasalo ym. 2014, 42). Havainnoitsijan rooli määritellään etukäteen, ja kehittämistyössä rooliksi muodostetaan usein passiivisen eli ulkopuolisen tarkkailijan roolin ja aktiivisen osallistujan roolin välimaastosta. Tapahtumien kulkuun vaikutetaan mahdollisimman vähän riippumatta siitä, mikä rooli valitaan. Havainnointimenetelmässä havaintojen tekeminen suunnitellaan ja havainnoinnin tavoitteet ja tarkkuus määritellään etukäteen. Kokeilutilanteissa havainnointi toteutetaan järjestelmällisesti ja dokumentoidaan. (Ojasalo ym. 2014, 115-116; Vilka 2015, luku 5.) Kohdistettua havainnointia käytetään, kun toimintaympäristö on laaja ja halutaan vain havaintoja ennalta määriteltyyn asiaan (Vilka 2015, luku 5). Kananen (2012, 96) käyttää kohdistetusta havainnoinnista termiä strukturoitu havainnointi, kun tiedetään mitä havainnoidaan ja kirjaukset merkitään lomakkeelle. Ojasalo ym. (2014, 68) mainitsevat, että konstruktivisessa tutkimuksessa tutkija saattaa olla tukihenkilö kehittämissuhteissa, joten kokeilutilanteissa tutkijalta saatetaan pyytää apua.

Uutta toimintamallia kokeiltiin oikeissa etävanhempainilloissa, joissa toimittiin havainnoitsijana. Havainnoinnin tavoitteeksi määriteltiin uuden toimintamallin kokeilu, ja kokeilutilanteissa havainnoitiin oppaan toimivuutta, vanhempainiltojen etenemistä diojen

mukaisesti sekä huoltajien osallisuuden toteutumista. Havaintoja ei kerätty huoltajien puheen sisällöstä tai osallistujien henkilötiedoista. Havainnot dokumentoitiin etävanhempainillan aikana samalla seurattavaan oppaaseen, joka tulostettiin havaintoja varten. Havainnoinnin kohteesta kerrottiin etävanhempainiltojen osallistujille etukäteen, jolloin ei luotu eettisiä ongelmia (Hirsjärvi ym. 2009, 214).

Havaintoja tehtiin etävanhempainillan valmisteluissa ennen sen aloittamista. Ojasalo ym. (2014, 68) olivat oikeassa kirjoittaessaan, että tutkija saattaa olla lisäksi tukihenkilö. Tutkijan apua tarvittiin ennen etävanhempainillan alkamista teknisiin pulmiin. Toisaalta kaikkeen ei pystytä varautumaan ennakkovalmisteluista ja ohjeista huolimatta. Oppaan ohjeistuksessa lähdettiin liikkeelle siitä, että huoltajat ovat saaneet kokouslinkin ja avaavat sen, sekä henkilöstö avaa Teams-sovelluksen. Osa havaintojen kohteesta liittyi näiden lähtötilanteiden toimimattomuuteen, joihin oppaan ohjeistuksella ei pystytty vaikuttamaan. Onneksi nämä haasteet vähentyivät kokeilukertojen edetessä. Käynnistysvaikeuksista huolimatta kaikki etävanhempainillat aloitettiin ajallaan.

Havainnoitiin, että tulostettua opasta käytettiin ahkerasti illan aikana ennakoimaan tulevia dioja ja etävanhempainillan etenemistä. Etävanhempainilloissa huoltajien esittäytymiset toteutettiin onnistuneesti eri tyylejä kokeillen. Huoltajat uskalsivat puhua vähintään esittäytymisessä ja loppusanoissa. Keskusteluja saatiin syntymään ja niihin osallistuttiin puheella tai viestiruudun kautta. Etävanhempainilloissa havainnoitiin, että henkilöstön puhe vaikuttaa keskustelun syntymiseen. Esimerkiksi puheella kannustetaan keskusteluun tai kysytään osallistujilta sekä maltetaan odottaa mikrofonin avaamista. Yhden dian kohdalla havainnoksi kirjattiin, että henkilöstö kertoi kuluneesta kaudesta laajemmin kuin ennakkoon ajateltiin. Jokaisesta siinä kerrotusta osa-alueesta olisi kannattanut tehdä lisädiat. Näin kuvilla tuettaisiin esitystä ja säilytettäisiin varmemmin osallistujien mielenkiinto. Osallistujien osalta kameraa avattiin puheenvuoron aikana harvakseltaan. Etävanhempainiltojen kestoksi kirjattiin 50-60 minuuttia, joten tunnin tavoiteaikaan päästiin. Havaintojen tietoja onnistuneista käytänteistä siirrettiin suullisesti jäljellä oleviin etävanhempainiltojen kokeiluihin. Dokumentoitujen havaintojen perusteella dioja ja ohjeita muokattiin tai tarkennettiin vain pieniltä osin.

6.4.2 Sähköinen palautekysely

Kehittämistyössä kyselyillä arvioidaan lopputulosta projektin loppuvaiheessa (Ojasalo ym. 2014, 41). Kysely kannattaa toteuttaa, jos vastaajat ovat hajallaan tai niitä on paljon. Lomakekyselyn etuna on, että vastaajat jäävät tuntemattomiksi. Kyselyn mahdollisena haittana pidetään sitä, että vastausprosentti saattaa jäädä alhaiseksi. (Vilka 2015, luku 4.) Sähköinen kysely voidaan rakentaa kokousalustalle, jolloin helpotetaan kyselyyn vastaamista ja osallistujat tavoitetaan paremmin (Ojasalo ym. 2014, 129).

Oikeissa etävanhempainilloissa toteutettiin palautekysely tilaisuuden päätteeksi. Huoltajille kohdennettiin lyhyt sähköinen palautekysely etävanhempainillan toimivuudesta, sisällöstä, kokemuksista sekä liittymistavasta ja tulevaisuuden osallistumistavasta. Sähköisen palautekyselyn kysymykset liitteenä (Liite 2). Kysely toteutettiin Microsoft Forms-kyselyinä, ja linkki palautekyselyyn annettiin huoltajille tilaisuuden lopulla ennen sen päättämistä. Kyselyyn vastattiin nimettömänä.

Sähköiseen kyselyyn vastasi 45 osallistujaa, joka on 83 % etävanhempainiltaan osallistuneiden laitteiden määrästä. Huoltajien mielestä etävanhempainillalle annettiin asteikolla 1-5 kokonaisarvioksi 4,38 tähteä. Sanallista palautetta saatiin, että etävanhempainillassa ilmeet ja eleet välittyvät huonommin. Toisaalta oltiin vanhempainillan etätoteutuksiin tyytyväisiä ja iltoja pidettiin onnistuneena. Kyselyn palautteiden perusteella oppaaseen lisättiin Yhdessä-tilan ohjeistus, jolla vuorovaikutusta voidaan lisätä, jos kameroita pidetään auki. Huoltajilta kysyttiin, miten he haluaisivat tulevaisuudessa osallistua vanhempainiltaan, kun koronarajoitukset poistuvat. Vastaajista 49 % haluaisi osallistua hybridimalliin, eli osallistuminen olisi mahdollista sekä etänä että paikan päällä. Vastaajista 33 % osallistuisi paikan päällä ja 18 % etänä (Taulukko 3).

Henkilöstölle tehtiin erillinen sähköinen palautekysely oppaan toimivuudesta, etävanhempainillan sisällöstä ja kehittämisestä sekä toimintamallin käytöstä tulevaisuudessa. Henkilöstön sähköisen palautekyselyn kysymykset liitteenä (Liite 3). Henkilöstö vastasi nimettömänä Microsoft Forms-kyselyyn. Sähköisen kyselyn linkki lähetettiin heille sähköpostiin.

Sähköiseen kyselyyn vastasi 14 henkilöstön jäsentä, joka on 74 % etävanhempainiltojen kokeiluihin osallistuneista. Henkilöstön mielestä etävanhempainillalle annettiin asteikolla 1-5 kokonaisarvioksi 4,29 tähteä. Henkilöstön sanallisessa palautteessa esille tuotiin, että opas on selkeä, mutta siihen perehtymiseen ei ole riittävästi työaika. Kokeilutilanteita pidettiin hyvänä oppimisen paikkana ja niiden avulla opas ja etätoteutus selkiytyivät paremmin. Palautteissa kuvailtiin alun jännitystä, mutta loppujen lopuksi iltojen kuvailtiin sujuneen hyvin ja kokeiluista jäi positiivinen kuva. Henkilöstöstä 44 % pystyisi oppaan ja kokeilun perusteella toteuttamaan uuden etävanhempainillan tai muun Teams-kokouksen, 25 % ei pystyisi ja 31 % vastasi vaihtoehdon muu. Muu-vastauksia tarkennettiin, että yhdessä muun henkilöstön kanssa pystyisivät toteuttamaan uuden etävanhempainillan tai Teams-kokouksen. Henkilöstöltä kysyttiin, miten he haluaisivat tulevaisuudessa järjestää vanhempainillan, kun koronarajoitukset poistuvat. Vastaajista 50 % haluaisi järjestää hybridimallin, eli osallistuminen olisi mahdollista sekä etänä että paikan päällä. Vastaajista 36 % järjestäisi paikan päällä ja 14 % etänä (Taulukko 3).

	<u>Hybridimalli</u>	<u>Paikan päällä</u>	<u>Etätoteutus</u>
<u>Huoltajat (N=45)</u>	49 %	33 %	18 %
<u>Henkilöstö (N=14)</u>	50 %	36 %	14 %

Taulukko 3: Huoltajien ja henkilöstön toiveet tulevien vanhempainiltojen järjestelytavoista

6.5 Valmiin oppaan kuvaus

Lopullinen päivitetty opasversio julkaistiin työelämäkumppanin käyttöön sekä opinnäytetyön arvioitsijoiden nähtäville. Työelämäkumppanille toimitettiin opas tiedostoina sekä tulostettuna versiona ryhmiin ja päiväkodin johtajalle. Samoin opas kuvaillaan opinnäytetyön raportissa ja sen sisällysluettelo on liitteessä (Liite 4).

Opas sisältää henkilöstön ja huoltajien ohjeet sekä diasarjan. Henkilöstön ohjeessa on 18 sivua, ja sivun asettelussa käytettiin vaakasuuntaa sekä kahta palstaa. Ohje perehdyttää etäkokouksen järjestämiseen teorian tiedolla sekä ohjetekstillä. Henkilöstön ohjeissa ohjeistetaan etäkokoukseen liittyvien työkalujen käyttöön. Työkaluilla aktivoidaan osallistujia ja säilytetään osallistujien mielenkiinto sekä menetelmiä käytetään osallisuuden toteutumisessa. Henkilöstön ohjeeseen sisältyy huoltajien ohje, joka on lisäksi erillisenä tiedostona.

Diasarjassa dioja on 101 kappaletta, joista jokaiselle ryhmälle on noin 20 diaa illan aikana käsitellyistä aiheista. Etävanhempainillan puhetta ja osallistumista tukevista dioissa huoltajat pääsevät arvioimaan ja kehittämään toimintaa palautekyselyillä ja niiden vastausten yhteiskäsittelyllä. Toimintaa ideoidaan yhdessä ja huoltajat voivat kertoa omista kokemuksistaan. Huoltajia kannustetaan osallistumaan keskusteluun ja heitä kuunnellaan. Yhteisöllisyyden kokemuksia luodaan toisiin tutustumisella. Pedagogisella dokumentoinnilla tehdään ryhmän arkea tutuksi huoltajille ja lukuvuoden hankkeita tehdään näkyväksi. Lapsen siirtymävaiheita varhaiskasvatuksessa huomioidaan käsitellyissä aiheissa ja niillä tuetaan kasvatusyhteistyötä. Etävanhempainilloissa pyrittiin siihen, että osallisuuden asteen jokainen osallistuja pystyy itse päättämään.

7 Arviointi

Arvioinnissa arvioidaan uutta toimintamallia ja sen tuotoksena tuotettua opasta. Tätä arviointia tehdään itsearviointina sekä työelämäkumppanilta saadulla arvioinnilla. Osittain koko henkilöstö sekä huoltajat osallistuivat arviointiin, koska pääsevät kokeiluvaiheessa

vastaamaan sähköiseen palautekyselyyn. Uuden toimintamallin ja oppaan arvioinnin lisäksi arvioidaan itsearviointina koko opinnäytetyöprosessia sekä opinnäytetyön raporttia.

7.1 Uuden toimintamallin ja oppaan arviointi

Uuden toimintamallin kokeiluvaiheessa huoltajille ja henkilöstölle annettiin mahdollisuus antaa palautetta sähköisen kyselyn avulla. Tässä vaiheessa tehty arviointi kohdennettiin kokeiluvaiheessa olevaan oppaaseen sekä uuteen toimintamalliin. Suunnitelmat ja arviot kokeiluvaiheesta esitettiin kohdassa 6.4.2. Tämän jälkeen opas viimeisteltiin lopulliseen muotoon. Viimeistelyä tarvittiin tehdä vain pieniin asioihin, joten huoltajien ja henkilöstön arviointia uuden toimintamallin kokeilusta ja tuotoksena syntyneestä oppaasta saatiin lähes lopullisesta versiosta.

Opinnäytetyön tavoitteiden toteutumista pidetään tärkeänä arvioinnin kohteena (Vilka & Airaksinen 2003, 154-155.) Tavoitteet liittyvät työelämän kehittämiseen, josta arvioidaan yhteistyötä, kehittämiskohdetta ja hyödyllisyyttä (Laurea 2021). Konstruktivisen tutkimuksen vaiheisiin lasketaan uuden toimintamallin ja oppaan teoriakytkentöjen ja uutuusarvon osoittaminen sekä niiden soveltamisalueen laajuuden tarkastelu. Oppaan arvioinnissa korostetaan helppokäyttöisyyttä ja toistettavuutta. (Ojasalo ym. 2014, 47,67.) Arvioinnissa tarkastellaan samalla innovatiivisuutta sekä luovuutta (Laurea 2021). Uuden toimintamallin ja oppaan arviointia tehdään itsearviointina, ja työelämäkumppanilta pyydetään arviointi.

Itsearviointina opinnäytetyön tavoitteet saavutettiin, koska työelämäkumppani ei ollut järjestänyt aiemmin vanhempainiltoja etätoteutuksella, joten tässä luotiin heille uusi toimintamalli. Toimintamalliin sisältyvällä oppaalla helpotettiin etävanhempainillan järjestämistä ja toimintamalliin luotiin sabluuna, jota voidaan muokata yksiköiden ja ryhmien tarpeiden mukaan. Opasta tarvittiin ja käytettiin etävanhempainiltoihin valmistautuessa ja sen aikana. Opinnäytetyön aiheesta lähdettiin liikkeelle työelämän tarpeesta. Yhteistyötä työelämäkumppanin kanssa toteutettiin suunnitellusti ja yhteistyö sujui hyvin. Työelämäkumppania tiedotettiin prosessin aikana ja heihin pidettiin yhteyttä sähköpostilla ja puhelimella. Koronan takia aiheen ajankohtaisuutta pidettiin tärkeänä ja koronarajoitusten purkautuessa voidaan vanhempainiltoja järjestää edelleen etäyhteydellä. Oppaan avulla pystytään järjestämään muitakin etätapaamisia, kuten lapsen varhaiskasvatussuunnitelmakeskustelua tai organisaation palavereja. Huoltajat voivat käyttää samaa ohjetta liittyessään niihin tapaamisiin. Samoin henkilöstö pystyy ohjeen avulla osallistumaan osallistujan roolissa koulutustapahtumiin. Uutuusarvoa kuvaillaan uudella toimintamallilla sekä aiheen ajankohtaisuudella. Teams kehittyi jatkuvasti ja ominaisuuksia tulee lisää. Sovelluksen kehittyessä painikkeiden ulkoasu tai ominaisuudet eivät muutu kerralla vaan vähitellen. Kun etäkokouksen perustoiminnot osataan, pystytään toimimaan, vaikka sovellus kehittyi. Innovatiivisuutta oli, että etäkokouksen järjestäminen oli uutta

työelämäkumppanin henkilöstölle. Opinnäytetyön prosessin aikana edistettiin työelämäkumppanin henkilöstön tietoteknisiä taitoja. Aiheesta ei löydetty aiemmin tuotettuja opinnäytetöitä, joten siltäkin kannalta luotiin uutta. Oppaan ja diojen sisältö perustuu opinnäytetyön raportin teoretietoon ja oppaan teoretietoon, ja siinä huomioidaan kasvatusyhteistyötä. Sähköisiä tiedostoja oppaasta voidaan jakaa työelämäkumppanin organisaation muihin päiväkoteihin ja sen dioja voidaan muokata tarpeen mukaan sisältöjen osalta. Diojen mukaan edetessä päästään tunnin tavoiteaikaan ja kasvatusyhteistyötä sekä osallisuutta toteutetaan. Ohjeista toivottiin selkeää ja helppokäyttöistä ja siihen päästiin, koska ohjeteksti etenee kronologisessa järjestyksessä. Vaikeita etenemisvaiheita havainnollistettiin kuvilla ja sisällysluettelon kautta löydetään oikea kohta. Oppaan luominen olisi varmasti tapahtunut nopeammin, jos sen olisi toteuttanut graafisen alan ammattilainen. Huoltajien esittäytymiset toteutettiin onnistuneesti luovia menetelmiä käyttäen.

Työelämäkumppanilta pyydettiin ja saatiin kirjallinen palaute. Työelämäkumppani kuvailee opasta selkeästi eteneväksi ja sen avulla pystytään toteuttamaan uutta toimintamallia, vaikka ei olisi vankkaa tietoteknistä kokemusta. Perusasioiden lisäksi erilaisten työkalujen käyttöön liittyviä vinkkejä ja ohjeita arvostettiin, samoin huoltajien omia ohjeita. Työelämäkumppani kertoo arvioinnissa, että ohjeiden mukaan toteutettujen etävanhempainiltojen kokeilut tulevat madaltamaan kynnystä seuraaviin toteutuksiin. Toteutettujen kokeilujen perusteella he voivat kehittää uusiakin ideoita ja muokata dioja seuraavien toteutuksien tarpeisiin.

7.2 Opinnäytetyön prosessin ja raportin arviointi

Tutkimuksellisuudesta ja toteutuksesta arvioidaan prosessin onnistumista, menetelmien käyttöä, ohjausta, tietoperustaa sekä raportointia (Laurea 2021). Opinnäytetyön raportista arvioidaan luettavuutta, selkeyttä, jäsentelyä sekä vakuuttavuutta (Laurea 2021; Vilka & Airaksinen 2003, 259). Opinnäytetyön prosessi ja raportti arvioidaan itsearviointina, jota saadaan tehdä kriittisestikin. (Vilka & Airaksinen 2003, 160-161.)

Opinnäytetyön tutkimuksellinen kehittäminen toteutettiin konstruktiivisella lähestymistavalla. Kun kehitettiin uutta toimintamallia, tarvittiin henkilöstöltä käytännön tietoa teoretiedon lisäksi. Haastattelua, työpajatyöskentelyä, havainnointia ja kyselyä käytettiin menetelminä. Niillä saatiin prosessiin tutkimuksellista tietoa. Opinnäytetyön suunnittelun ja toteutuksen aikana osallistuttiin ohjaukseen. Ennen opinnäytetyön aloittamista osallistuttiin tiedonhankinnan-pajaan ja lähteiden merkitsemispajaan. Lähdeviittausten ja lähdeluettelon laatimisessa onnistuttiin tämän takia. Opinnäytetyön prosessi toteutettiin tavoiteaikataulussa. Opinnäytetyö tehtiin yksin, joten työmäärä kasaantui, mutta siitä selvittiin. Työelämälähtöisyys ja sieltä esiin tullut tarve uuden toimintamallin luomisessa pidettiin mielessä niinä hetkinä, kun koettiin ettei opinnäytetyön teoriapohjan kirjoittaminen edisty. Raportti pyrittiin toteuttamaan selkeäksi ja luettavaksi.

Otsikoilla ja väliotsikoilla jäseneltiin aiheita sekä muutamilla kuvioilla ja taulukoilla havainnollistettiin raportin tekstiä. Raporttia kirjoitettiin koko ajan prosessin edetessä, joten dokumentointia tehtiin jatkuvasti.

8 Eettisyys

Tutkijan tulee noudattaa tutkimusetiikkaa, joka on eettisesti vastuullisten ja oikeiden toimintatapojen noudattamista ja niiden edistämistä. Samoin tutkijan eettisyyteen kuuluu torjua ja tunnistaa epärehellistä työtä. Tutkimuseettinen neuvottelukunta on määritellyt yhdeksän kohdan hyvän tieteellisen käytännön ohjeen, jota noudattamalla tutkimuseettisyys toteutuu. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012, 4-7.)

Tässä opinnäytetyössä hyvään tieteelliseen käytäntöön kuului, että tutkimustyötä tehtiin rehellisesti, huolellisesti ja tarkasti. Tutkimukselliseen kehittämiseen valittiin siihen sopivia ja perusteltuja menetelmiä. Dokumentointi toteutettiin tarkasti ja jatkuvasti kehittämistyön edetessä. Tiedonhankintaan käytettiin monipuolisesti teoria- ja käytännöntietoa. Lähteisiin viitattiin Laurean ohjeiden mukaan. Valmis opinnäytetyöraportti julkaistiin Theseuksessa, jossa se on muiden luettavissa. Tiedonhankinnassa kertyneet aineistot, kuten haastattelun vastaukset, samankaltaisuuskaaviot, havainnoinnin dokumentointi sekä sähköisten kyselyjen tulokset tullaan säilyttämään ohjeiden mukaisesti tarvittavan ajan ja hävittämään sen jälkeen. Tämä opinnäytetyö ei tarvinnut eettistä ennakkoarviointia. Oppaan valokuvina käytettiin julkaisuvapaita kuvapankkikuvia, joten kuvauslupia ei tarvittu. Työelämäkumppanin kanssa tehtiin sopimus opinnäytetyöstä. Työelämäkumppani edellytti tutkimuslupaa ja se saatiin helmikuussa 2021. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012, 6.)

Tietosuojasta huolehdittiin ja tietoja ei yksilöity henkilöihin eikä henkilötietoja kerätty. Raportin samankaltaisuuskaavion valokuvasta muokattiin ehdotettujen vierailijoiden nimet pois ja kansiodien valokuvasta organisaation logot pois tunnistamisen ehkäisemiseksi. Sähköiseen kyselyyn vastaaminen tapahtui nimettömänä ja niiden vastaukset käsiteltiin kokonaisuutena. Poikkeuksena ryhmä B, jonka kokeiluetävanhempainilta toteutettiin toukokuussa. Työelämäkumppanista käytettiin laajaa sijaintitietoa ja ryhmät yksilöitiin kirjaimilla A-E. Kun opasta testattiin oikeissa etävanhempainilloissa, ja niissä toteutettiin havainnointia, kerrottiin osallistujille havainnoitsijan rooli ja havaintojen kohde. Tutkijan eettisyyttä vaikeuttaa, jos tutkija on organisaation sisällä. Organisaatio oli tutkijalle tuttu harjoittelusta ja muutamista yksittäisistä työpäivistä. Näin ollen tutkija on ollut enemmän ulkopuolinen tutkija kehittämisprojektin aikana. Opinnäytetyötä toteutettiin yksittäisten työpäivien ulkopuolella, eikä siitä maksettu korvausta tai muuta etuutta. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012, 6-7.)

9 Luotettavuus

Tutkimuksen yhtenä luotettavuuden merkinä on lähdekriittisyys. Lähteissä kannattaa käyttää ajantasaisia, tuoreita ja tunnetun tekijän lähteitä, ja niissä suositaan ensisijaisia lähteitä. Kehittävissä opinnäytetöissä lähteiden laatu on tärkeämpää kuin määrä. Lähteen pitää soveltua ja palvella työtä. Lähteiden eri muodoilla lisätään monipuolisuutta, esimerkiksi käytetään painettua kirjaa, artikkeleja, tutkimuksia, lakeja tai haastatteluja. (Vilka & Airaksinen 2003, 72-77.)

Tähän opinnäytetyöhön pyrittiin valitsemaan tuoreita lähteitä. Ainoastaan menetelmäkirjallisuudesta käytettiin osin vanhempia, mutta edelleen luotettavia lähteitä. Jokaiselle lähteelle löydettiin tarkoitus ja paikka, ja siinä ei ole tavoiteltu lähteiden suurta määrää vaan käytettävyyttä. Lähteiden määrä kasvoi teoriapohjan erilaisuuden ja sen monipuolisuuden takia. Lähteistä varhaiskasvatustalaki (540/2018) velvoittaa ja Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2018) sekä Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet (2014) toimivat varhaiskasvatuksessa määräävinä asiakirjoina, joten niihin viitattiin usein. Sähköisissä lähteissä pyrittiin ajantasaiseen tietoon ja luotettaviin julkaisijoihin. Lähteissä käytettiin painettuja kirjoja sekä e-kirjoja, haastattelua, artikkeleita, vieraskielistä materiaalia, ohjeita ja tutkimuksia.

Lähdekritiikin lisäksi tutkimuksen luotettavuuteen vaikuttaa tutkija ja hänen rehellisyytensä. Tutkijan täytyy pystyä koko ajan kuvaamaan, perustelemaan ja arvioimaan toimintaansa. Tutkimuksissa on mahdollisuus päästä erilaisiin tuloksiin, riippuen tutkijan luokittelusta, havainnoinnista, tulkinnasta tai tutkijan perehtyneisyydestä. (Vilka 2015, luku 7.) Opinnäytetyössä oppaan kokeilutilanteen havainnoiteihin ja palautekyselyn sanallisen palautteen tulkintaan sisältyi virhemahdollisuus. Tulkintavirheiden välttämiseksi havainnointi tehtiin ennalta määriteltäviin asioihin ja kirjattiin ylös tulostettuun oppaaseen. Palautekyselyn tuloksissa huomioitiin kokonaisarvio ja tarvittaviin muutoksiin tarvittiin useampi samanlainen palaute.

10 Pohdinta

Opinnäytetyön tarkoituksena oli kehittää huoltajien kanssa tehtävää yhteistyötä, jota korona-aikana rajoitettiin. Tavoitteena oli luoda uusi toimintamalli vanhempainillasta, joka järjestetään verkon välityksellä. Uuteen toimintamalliin tuotettiin opas etävanhempainillan järjestämiseen. Opinnäytetyölle annettiin hyvät lähtökohdat, kun tarve uudesta toimintamallista tuotiin työelämäkumppanilta. Tähän tarpeeseen pystyttiin vastaamaan koko prosessin ajan.

Oman oppimisprosessin tavoitteeksi määriteltiin huoltajien osallisuuden mahdollisuuksien ymmärtäminen. Itselle osallisuus käsitteenä sekä sen mahdollisuudet avautuivat paremmin opinnäytetyön aikana. Osallisuuden mahdollisuuksia hyödynnettiin etävanhempainilloissa monipuolisilla tavoilla. Omaa ammatillista kasvua tapahtui prosessin aikana, kun varhaiskasvatuksen opettajalle kuuluvan vanhempainillan suunnittelu ja toteutus tulivat tutuksi.

Prosessin alkuvaiheessa pohdittiin sitä, poistuvatko koronapandemian aiheuttamat kokoontumisrajoitukset opinnäytetyöprosessin aikana, mikä saattaisi aiheuttaa opinnäytetyön tarpeettomuuden. Koronarajoituksilla rajoitettiin kuitenkin kokoontumisia koko prosessin ajan. Päivittäisten kohtaamisten vähyys vaikuttaa kasvatusyhteistyön vähentymiseen. Kaikkea tietoa ei pystytä jakamaan tiedotteilla tai viestinnällä, joten kohtaamisille ja vanhempainilloille on edelleen tarvetta. Ilman koronapandemiaa tarvetta uudelle toimintamallille ei olisi välttämättä tullut lähivuosina, koska yhteiskunnassa tapahtuva digiloikka olisi jäänyt pienemmäksi. Koronarajoitusten poistuessa toimintamalli on edelleen käyttökelpoinen, jota tukee toiveet etävanhempainillan toteutuksesta hybridimallina. Etävanhempainillan suunnittelu vaatii aikaa henkilöstöltä. Nyt luodulla uudella toimintamallilla ja oppaalla suunnittelu helpottuu ja nopeutuu sekä järjestäminen sujuu. Opas opastaa etäkokouksen järjestämistä, mutta tämän lisäksi henkilöstöllä tulee olla tietoteknisiä taitoja ja erityisesti uskallusta kokeilla. Työelämäkumppanin henkilöstöllä riitti uskallusta kokeilla uutta, vaikka olivat itselle vieraalla alueella tekniikassa.

Tyypillisesti vanhempainillat järjestetään syyskaudella, ja niiden järjestämistä keväällä pidetään poikkeuksellisena. Etävanhempainillan toteuttaminen keväällä laittoi henkilöstön miettimään ja muuttamaan totuttuja toimintamalleja. Ideointi syksyllä toteutettavaan vanhempainiltaan olisi tuonut tulokseksi enemmän aiheita, joista olisi voinut jakaa informaatiota muilla viestintätavoilla. Kevään toteutuksella saatiin enemmän kehittämis- ja arviointinäkökulmaa ja keskustelun aiheita. Diojen esikatseluvaiheessa käytiin vielä läpi, että osallisuus täytyy toteutua ja nyt voidaan kokeilla erilaisia työkaluja, joten kaikkia ehdotettuja karsintoja ei toteutettu. Varhaiskasvatuksessa työtä tehdään tiiminä ja täytyy muistaa, että jokainen tiimin jäsen käsittää osallisuutta eri lailla.

Uusi toimintamalli työelämään vaatii henkilöstön mukaan ottamista. Henkilöstön positiivisilla kokemuksilla etävanhempainillan kokeiluista luotiin positiivista kierrettä tulevaisuuteen. Uuden toimintamallin juurruttaminen vaatii aikaa. Opinnäytetyön aikataulun takia toimintamallin juurruttamisen seuraaminen ei ole mahdollista. Olisi mielenkiintoista tutkia muutaman vuoden päästä millaisia vanhempainiltoja työelämäkumppani tai sen organisaatio järjestää, ja miten vanhempainiltojen sisältö on muuttunut kokeilukerroista. Ainakin tämän prosessin ja sen kokeilujen perusteella todetaan, että toimivaa kasvatusyhteistyötä voidaan toteuttaa verkon välityksellä onnistuneesti.

Lähteet

Painetut

Heinonen, H., Iivonen, E., Korhonen, M., Lahtinen, N., Muuronen, K., Semi, R. & Siimes, U. 2016. Lasten oikeudet ja aikuisten vastuut varhaiskasvatuksessa. Jyväskylä: PS-kustannus.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2008. Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. uud. p. Helsinki: Tammi.

Kananen, J. 2012. Kehittämistutkimus opinnäytetyönä: Kehittämistutkimuksen kirjoittamisen käytännön opas. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Koskinen, I., Ruuska, M. & Suni, T. 2018. Tutkimuksesta toimintaan: Tieteentekijän opas viestintään ja vaikuttamiseen. Helsinki: Art House.

Lammi, O. 2015. Viesti ja vaikuta: Käsikirja presentaatioiden pitäjälle. Jyväskylä: Docendo.

Ojasalo, K., Moilanen, T. & Ritalahti, J. 2014. Kehittämistyön menetelmät: Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. 3. uud. p. Helsinki: Sanoma Pro.

Sipponen-Damonte, M. 2020. Varmuutta fasilitointiin. Helsinki: Alma Talent.

Strellman, U. & Svinhufvud, K. 2020. Kupliva kirjoittaminen: Iloa ja tehoa työelämän teksteihin. Helsinki: Art House.

Toikko, T. & Rantanen, T. 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta: Näkökulmia kehittämisprosessiin, osallistamiseen ja tiedontuotantoon. Tampere: Tampere University Press.

Torppa, T. 2014. Työssään kirjoittavan opas. Helsinki: Talentum.

Vilka, H. & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Tammi.

Sähköiset

Alastalo, M., Åkerman, M. & Vaittinen, T. 2017. Asiantuntijahaastattelu. Teoksessa Hyvärinen, M., Nikander, P., Ruusuvoori, J., Aho, A. L. & Granfelt, R. Tutkimushaastattelun käsikirja. E-kirja. Tampere: Vastapaino.

Anttila, S. 2019. Kulkua kohti yhteisöllisyyttä- Vanhempien osallisuuden toteutuminen pirkanmaalaisessa päiväkodissa. Pro gradu-tutkielma. Tampereen yliopisto, kasvatustieteiden tiedekunta. Tampere. Viitattu 12.2.2021. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:tuni-201902181254>

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014. Opetushallituksen määräykset ja ohjeet 2016:1. Helsinki: Opetushallitus. Viitattu 30.1.2021.
https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/esiopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf

Eskelinen, A. 2020. Varhaiskasvatuksen asiakkaan sähköinen vaikuttaminen ja osallistuminen. Varhaiskasvatustieteen pro gradu-tutkielma. Jyväskylän yliopisto, kasvatustieteiden laitos. Jyväskylä. Viitattu 30.1.2021. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:jyu-202010166256>

Hietanen-Peltola, M., Vaara, S., Hakulinen, T. & Hastrup, A. 2020. Lasten, nuorten ja perheiden peruspalvelut koronakeväänä 2020: Tuloksia kouluterveydenhuollon verkoston ja perhekeskusverkoston tiedonkeruista. Helsinki: THL. Viitattu 26.2.2021.
<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-521-6>

Isola, A., Kaartinen, H., Leemann, L., Läpäperi, R., Schneider, T., Valtari, S. & Keto-Tokoi, A. 2017. Mitä osallisuus on? Osallisuuden viitekehystä rakentamassa. Helsinki: THL. Viitattu 12.2.2021. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-302-917-0>

Kansallinen lapsistrategia 2021. Valtioneuvoston julkaisuja 2021:8. Valtioneuvosto. Viitattu 24.2.2021. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-777-5>

Karikoski, H. & Tiilikka, A. 2020. Eheä kasvunpolku- haaste yhteistyölle. Teoksessa Alijoki, A., Hujala, E. & Turja, L. Varhaiskasvatuksen käsikirja. E-kirja. Jyväskylä: PS-kustannus.

Karila, K., Kosonen, T. & Järvenkallas, S. 2017. Varhaiskasvatuksen kehittämisen tiekartta vuosille 2017-2030: Suuntaviivat varhaiskasvatukseen osallistumisasteen nostamiseen sekä päiväkotien henkilöstön osaamisen, henkilöstörakenteen ja koulutuksen kehittämiseen. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö. Viitattu 30.3.2021. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-487-0>

Kivinen, T. Vanjusov, H. & Vornanen R. 2020. Asiakkaan ääni - osallisuus ja vaikuttamisen mahdollisuudet. Teoksessa Hujala, A. & Taskinen, H. Uudistuva sosiaali- ja terveysala. E-kirja. Tampere: Tampere University Press. 267-294.

Kotimaisten kielten keskus 2021. Ohjeita ohjeiden tekijöille. Viitattu 15.1.2021.
https://www.kotus.fi/ohjeet/virkakieli/ohjeita_ohjeiden_tekijoille

KVTES liite 5 2020. Kuntatyönantajat. Viitattu 12.2.2021.

<https://www.kt.fi/sopimukset/kvtes/2020-2021/liite-5-varhaiskasvatuksen-henkilosto-koulun-peruspalvelutehtavat>

Microsoft 2021. Microsoft Teams. Viitattu 19.1.2021. <https://www.microsoft.com/fi-fi/microsoft-teams/group-chat-software>

Niskala, A., Kairala, M. & Pohjola A. 2017. Asiakkaan aseman ja toimijaroolin muutos. Teoksessa Kairala, M. & Lyly, H. Asiakkaasta kehittäjäksi ja vaikuttajaksi: Asiakkaiden osallisuuden muutos sosiaali- ja terveyspalveluissa. E-kirja. Tampere: Vastapaino.

Nummi, P. 2018. Fasilitoivan johtamisen käsikirja: 9 avainhetkeä. E-kirja. Helsinki: Alma Talent.

OAJ 2019a. Hyödynnä sak-työaikasi. Opas varhaiskasvatuksen opettajien suunnittelu-, arviointi- ja kehittämistyöajan käyttöön sekä selvitys työaikaa koskevien erityismääräysten toteutumisesta. Viitattu 12.2.2021.

https://www.oaj.fi/globalassets/julkaisut/2019/hyodyнна-sak_tyoaikasi.pdf

OAJ 2019b. Varhaiskasvatuksen opettajia koskevat työaikamääräykset. Viitattu 12.2.2021.

https://www.oaj.fi/globalassets/julkaisut/2019/vaka-tyoaikeaesite_1_2019.pdf

Opetushallitus 2021. Varhaiskasvatuksen järjestäminen 1.1.2021 alkaen. Viitattu 9.2.2021.

<https://www.oph.fi/fi/varhaiskasvatuksen-jarjestaminen-112021-alkaen#c4254ce3>

Pohjola, A. 2017. Asiakkaan pitkä palveluihin vaikuttajaksi. Teoksessa Kairala, M. & Lyly, H. Asiakkaasta kehittäjäksi ja vaikuttajaksi: Asiakkaiden osallisuuden muutos sosiaali- ja terveyspalveluissa. E-kirja. Tampere: Vastapaino.

Rajanto, J. 2021. Fasilitointi ja Microsoft Teams. Blogikirjoitus. Grape People. Viitattu 24.1.2021. <https://grapepeople.fi/blogikirjoitus/fasilitointi-ja-microsoft-teams/>

Rantala, A. & Uotinen, S. 2019. Varhaiskasvattajan ja perheen yhteistyön merkitys. Teoksessa Pihlaja, P. & Viitala, R. Varhaiserityiskasvatus. E-kirja. Jyväskylä: PS-kustannus.

Repo, L., Paananen, M., Eskelinen, M., Mattila, V., Lerkkanen, M.-K., Gammelgård, L., Ulvinen, J., Marjanen, J., Kivistö A. & Hjelt, H. 2019. Varhaiskasvatuksen laatu arjessa - Varhaiskasvatussuunnitelmien toteutuminen päiväkodeissa ja perhepäivähoidossa. Helsinki: Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. Viitattu 30.1.2021.

https://karvi.fi/app/uploads/2019/09/KARVI_1519.pdf

Rutanen, N. & Laaksonen, K. 2020. Äitien luottamuksen rakentuminen kasvattajiin varhaiskasvatuksen aloituksessa. *Journal of Early Childhood Education Research*, 9 (2), 349-372. Viitattu 30.1.2021. <https://jecer.org/wp-content/uploads/2020/08/Rutanen-Laaksonen-Issue9-2.pdf>

Sanastokeskus TSK 2007. TEPA-termipankki. Viitattu 19.1.2021. <https://termipankki.fi/tepa/fi/haku/et%C3%A4kokous>

Speth, C. 2015. *The SWOT Analysis: A Key Tool for Developing Your Business Strategy*. E-kirja. Brussels: Lemaitre Publishing.

Strandman, K. & Palo, M. 2017. Dialogi yhteiskehittämisen ytimessä. Teoksessa Kairala, M. & Lyly, H. Asiakkaasta kehittäjäksi ja vaikuttajaksi: Asiakkaiden osallisuuden muutos sosiaali- ja terveyspalveluissa. E-kirja. Tampere: Vastapaino.

Suomen Vanhempainliitto 2021. Vanhempainillat ja vanhempaintapaamiset. Viitattu 1.2.2021. <https://vanhempainliitto.fi/opettajalle/osallistavat-ja-vuorovaikutteiset-vanhempainillat/>

Talentia 2021. Varhaiskasvatuksen sosionomin tehtäväkuva. Viitattu 30.3.2021. <https://www.talentia.fi/talentia/talention-tavoitteet/talentia-vaikuttaa-varhaiskasvatuksessa/varhaiskasvatuksen-sosionomin-tehtavakuva/>

Tilastokeskus 2020. Suomen virallinen tilasto: Väestön tieto- ja viestintätekniikan käyttö. Helsinki: Tilastokeskus. Viitattu: 19.1.2021: <http://www.stat.fi/til/sutivi/index.html>

Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Viitattu 17.4.2021. https://tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf

Tuulaniemi, J. 2011. *Palvelumuotoilu*. E-kirja. Helsinki: Talentum.

Työterveyslaitos 2021. Ohje varhaiskasvatukseen, esiopetukseen ja perusopetukseen covid-19-tartuntojen ehkäisemiseksi. Viitattu 9.2.2021. <https://hyvatyo.ttl.fi/koronavirus/ohje-varhaiskasvatus-perusopetus>

Varhaiskasvatuksen opettajan ammattieettiset ohjeet 2020. Helsinki: Varhaiskasvatuksen Opettajien Liitto VOL. Viitattu 30.1.2021. https://www.vol.fi/uploads/2020/09/6a555d2b-ammattieettiset-ohjeet_1.painos_low.pdf

Varhaiskasvatuksen tulevaisuuskuvat 2040: Varhaiskasvatuksen neuvottelukunnan tulevaisuustyön raportti 2019. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö. Viitattu 30.3.2021. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-658-4>

Varhaiskasvatustalaki 540/2018. Viitattu 30.1.2021.

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2018/20180540>

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018. Opetushallituksen määräykset ja ohjeet 2018:3a. Helsinki: Opetushallitus. Viitattu 30.1.2021.

https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet.pdf

Vilka, H. 2015. Tutki ja kehitä. 4. uud. p. E-kirja. Jyväskylä: PS-kustannus.

Vlasov, J., Salminen, J., Repo, L., Karila, K., Kinnunen, S., Mattila, V., Nukarinen, T., Parrila, S. & Sulonen, H. 2018. Varhaiskasvatuksen laadun arvioinnin perusteet ja suositukset.

Helsinki: Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. Viitattu 30.1.2021.

https://karvi.fi/app/uploads/2018/10/KARVI_2418.pdf

Julkaisemattomat

Laurea 2021. Opinnäytetyö AMK-tutkinnossa. Opiskelijaintranet-materiaali. Viitattu 25.2.2021.

Päiväkodin johtaja. 2021. Päiväkodinjohtajan haastattelu 16.2.2021. Työelämäkumppani. Etelä-Suomi.

Kuviot

Kuvio 1: Kasvatusyhteistyön eri muotoja.....	10
Kuvio 2: Osallisuuden rakentuminen varhaiskasvatuksessa	16
Kuvio 3: Opinnäytetyön prosessikuvaus (mukaillen Ojasalo ym. 2014, 67.).....	22
Kuvio 4: Työpajatyöskentelyn samankaltaisuuskaaviot	24
Kuvio 5: Etävanhempainillan oppaat kansioissa	28

Taulukot

Taulukko 1: Työelämäkumppanin varhaiskasvatusryhmät	7
Taulukko 2: Etäkokouksen SWOT-analyysi	19
Taulukko 3: Huoltajien ja henkilöstön toiveet tulevien vanhempainiltojen järjestelytavoista	32

Liitteet

Liite 1: Tiedote työpajatyöskentelystä	45
Liite 2: Sähköisen palautekyselyn kysymykset huoltajille	46
Liite 3: Sähköisen palautekyselyn kysymykset henkilöstölle	47
Liite 4: Oppaan sisällysluettelo	49

Liite 1: Tiedote työpajatyöskentelystä

Tiedote työpajatyöskentelystä

Teen varhaiskasvatuksen opettajan pätevyyden tuottavan opinnäytetyön XXX päiväkodille. Opinnäytetyön alustava nimi on Kasvatusyhteistyötä verkon kautta - opas etävanhempainillan järjestämiseen.

Opinnäytetyössä tuotetaan opas etävanhempainillan järjestämiseen XXX päiväkodille. Opinnäytetyön tavoitteena on luoda työelämäkumppanille uusi toimintamalli vanhempainillasta, joka järjestetään etänä. Uuteen toiminatamalliin sisältyy opas, jolla helpotetaan etävanhempainillan toteutusta ja osallistumista. Opas sisältää etävanhempainillan aikana näytöllä puhetta tukevan PowerPoint-diasarjat eri ryhmille, ohjeet henkilöstölle etävanhempainillan järjestämiseen sekä huoltajille osallistumisohjeet.

Opinnäytetyössä käytetään konstruktivistista tutkimusmenetelmä, joka yhdistää teoretiedon ja käytännön tiedon. Käytännön tiedon hankkimiseen järjestän työpajatyöskentelyn ryhmille viikoilla 8 ja 10. Näistä teillä on aikataulut tiedossa. Työpajatyöskentelyssä etsitään vastauksia kysymyksiin:

- ”Mitä aiheita hyvässä etävanhempainillassa käsitellään?”
- ”Mitä ajankohtaisia tai tärkeitä aiheita on meneillään?”
- ”Miten huoltajien osallisuus saadaan toteutumaan?”
- ”Mitä asioita huoltajat voivat suunnitella tai arvioida toiminnasta?”

Riittää, että tulet itse paikalle. Minä tuon tullessani tarvittavat välineet.

Ystävällisin terveisin

Heli Ketonen

Liite 2: Sähköisen palautekyselyn kysymykset huoltajille

Valintakysymykset ovat pakollisia, sanallinen palaute vapaaehtoista.

1. Millä osallistuit etävanhempainiltaan?

- Matkapuhelimella
- Tabletilla
- Kannettavalla tietokoneella
- Pöytätietokoneella

2. Miten liityit etävanhempainiltaan

- Teams-sovelluksella
- Selaimella (esim. Chrome, Mozilla, Edge, Safari)

3. Ennakkoon saadun ohjeen toimivuus?

Numerovalinnoissa 1=erittäin huono, 2=huono, 3= hyvän ja huonon väliltä, 4= hyvä, 5=erittäin hyvä.

erittäin huono 1 2 3 4 5 erittäin hyvä

4. Etävanhempainillan sisältö ja käsiteltävät aiheet

erittäin huono 1 2 3 4 5 erittäin hyvä

5. Etävanhempainillan tekninen toteutus, toimivuus ja kulku (mm. tekniikka, erilaiset työvälineet)

erittäin huono 1 2 3 4 5 erittäin hyvä

6. Kun koronarajoituksia kokoontumisille ei ole, kuinka haluaisit mieluummin vanhempainillan toteutettavan

Etävanhempainiltana

- Päiväkodilla paikan päällä
- Hybridi-malli, eli osallistuminen on mahdollista molemmilla tavoilla
- En osaa sanoa

7. Kokonaisarvio äsken toteutuneesta etävanhempainillasta

8. Sana on vapaa, voit perustella vastauksia tähän

Liite 3: Sähköisen palautekyselyn kysymykset henkilöstölle

Kyselyyn vastaaminen kestää noin 4 minuuttia.

Numeroarvioinnissa 1=erittäin huono, 2= huono, 3=hyvän ja huonon väliltä, 4= hyvä, 5=erittäin hyvä

Pakollisia kysymyksiä ovat vaihtoehtoista valitseminen. Voit halutessa perustella vastauksia. Jokainen henkilöstön jäsen vastaa itsenäisesti kyselyyn.

1.Oppaan sisältämä teoretieto (mm. tietoa kokouksen kulku, rakenne, ei ohjeteksti)

Numeroarvioinnissa 1=erittäin huono, 2= huono, 3=hyvän ja huonon väliltä, 4= hyvä, 5=erittäin hyvä

erittäin huono 1 2 3 4 5 erittäin hyvä

2.Voit perustella vastausta tai antaa kehitysehdotuksia edelliseen

3.Oppaan sisältämän ohjetekstin toimivuus (kokouksen luominen, kokouksen aikainen toiminta, eri työvälineiden käyttöohjeet, kuvat)

Numeroarvioinnissa 1=erittäin huono, 2= huono, 3=hyvän ja huonon väliltä, 4= hyvä, 5=erittäin hyvä

erittäin huono 1 2 3 4 5 erittäin hyvä

4.Voit perustella tai antaa kehitysehdotuksia ohjetekstiin

5.Puhetta tukeva diasarja (sisältö, kuvat, teksti, toimivuus)

Numeroarvioinnissa 1=erittäin huono, 2= huono, 3=hyvän ja huonon väliltä, 4= hyvä, 5=erittäin hyvä

erittäin huono 1 2 3 4 5 erittäin hyvä

6.Voit perustella tai antaa palautetta diasarjasta

7.Arvio käytettyjen menetelmien toimivuudesta (mm. pienryhmätila, viestiruutu, Padlet)

Numeroarvioinnissa 1=erittäin huono, 2= huono, 3=hyvän ja huonon väliltä, 4= hyvä, 5=erittäin hyvä

erittäin huono 1 2 3 4 5 erittäin hyvä

8.Voit perustella vastausta

9. Arvio teknisestä toimivuudesta (mm. ääni, kuva, puheenvuorojen jakaminen, näytön jakaminen, diojen vaihto)

Numeroarvioinnissa 1=erittäin huono, 2= huono, 3=hyvän ja huonon väliltä, 4= hyvä, 5=erittäin hyvä

erittäin huono 1 2 3 4 5 erittäin hyvä

10. Voit perustella teknisiä asioita

11. Pystytkö oppaan ja kokeilutilanteen perusteella järjestämään uuden etävanhempainillan tai muun Teams-tapaamisen

- Kyllä
- En

12. Kun koronarajoitukset poistuvat, niin miten mieluummin järjestäisit vanhempainillan

- Etävanhempainiltana
- Päiväkodilla paikan päällä
- Hybridimalli, eli osallistuminen onnistuu molemmilla tavoilla
- En osaa sanoa

13. Kokonaisarvio äsken toteutuneesta etävanhempainillasta

14. Sana on vapaa

Liite 4: Oppaan sisällysluettelo

Huoltajien ohjeen sisällysluettelo:

Sisällys

1	Johdanto	3
2	Etäkokouksen järjestäminen	4
3	Etäkokouksen rakenne ja kulku	5
4	Puhetta ja osallistumista tukevat materiaalit	6
5	Tekniset asiat	7
6	Etävanhempainillan toteutus	8
6.1	Tehtävät ennen kokouspäivää.....	8
6.2	Toiminta ennen kokousta (noin 20-30 minuuttia aiemmin).....	9
6.3	Kokouksen aikana	11
6.4	Kokouksen päättäminen.....	11
6.5	Muuta huomioitavaa.....	11
7	Kokousta tukevat työkalut	12
7.1	Pienryhmätilat	12
7.2	Padlet-alusta	13
7.3	Microsoft Forms-kyselyt	14
7.4	Yhteiskäyttöasiakirjat	15
7.5	Microsoft Whiteboard-luonnoslehtiö	16
7.6	Yhdessä-tila	16
8	Huoltajien ohjeet kokoukseen.....	17
	Lähteet & Liitteet.....	18

Puhetta ja osallistumista tukeva materiaalit jokaiselle ryhmälle:

- Sisällys 2
- Johdanto 3
- Ryhmä A 4
- Ryhmä B 25
- Ryhmä C 43
- Ryhmä D 64
- Ryhmä E 84
- Lähteet 101